
V U B Centrum voor Sociologie

Working Papers 'Etnische Minderheden in België'

R U G Vakgroep Bevolkingswetenschappen

KRACHTLIJNEN VAN GEZINSVORMENDE MIGRATIE

John Lievens

Universiteit Gent

Working Paper 1996- 3

Onderzoeksprogramma uitgevoerd met financiële steun vanwege :
Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele Aangelegenheden (IUAP-37)
Fonds voor Kollektief Fundamenteel Onderzoek (2.0118.90)
Onderzoeksraden RUG en VUB

Contactadressen

V.U.B. Centrum voor Sociologie
Pleinlaan 2 1050 Brussel
tel: 02/629.20.40
fax: 02/629.22.82

R.U.G. Vakgroep Bevolkingswetenschappen
St.-Pietersnieuwstraat 49 9000 Gent
tel: 09/264.42.41
fax: 09/264.42.94

1. Inleiding

1.1. Situering

Met het afkondigen van de immigratiestop in het midden van de zeventiger jaren is de migratie vanuit Turkije en Marokko naar België in een nieuwe dynamiek terechtgekomen. De immigratiestop belet dan wel nieuwe arbeidsmigraties en verhindert verdere gezinsherenigingen, maar doet geen afbreuk aan de onverminderde werking van de 'push' en 'pull'-factoren die op het macroniveau verdere migraties uit Turkije en Marokko naar België stimuleren. Hierdoor blijft in die landen een belangrijk migratiepotentieel aanwezig waarvoor de enige uitlaatklep een migratie in het kader van een huwelijk is.

Louter op basis van macrostructurele factoren kan de omvang en de dynamiek van de huwelijksmigratie niet worden begrepen. Hiervoor moeten ook factoren op het micro- en op het mesoniveau in beschouwing worden genomen.

De voorwaarde op het microniveau om huwelijksmigraties mogelijk te maken is dat er bij de migrantenpopulatie in België een vraag bestaat naar partners uit de herkomstlanden. Die vraag wordt gevoed vanuit de wens naar een 'gelijke' partner. De voorkeur voor een partner waarmee men relevant geachte kenmerken (zij het leeftijd, opleiding, status, taal, regio van herkomst of andere kenmerken) deelt, is een constante in alle culturen, en is bij de partnerkeuze van leden van een etnische minderheidsgroep automatisch verbonden met een keuze van etniciteit en hieraan verbonden socio-culturele kenmerken van de partner. Het is dan ook logisch dat deze individuen overwegend een partner uit de eigen etnische groep kiezen en dat er een sterke sociale druk daartoe vanuit hun directe omgeving wordt uitgeoefend. In het geval van de Turkse en Marokkaanse migrantenpopulatie in België - die een recente migratiegeschiedenis kennen en die sterke banden onderhouden met de gemeenschap van oorsprong - kan de wens voor een gelijke partner niet enkel bevredigd worden door de keuze van een partner uit de eigen etnische groep, maar ook door de keuze van een partner uit het land van herkomst.

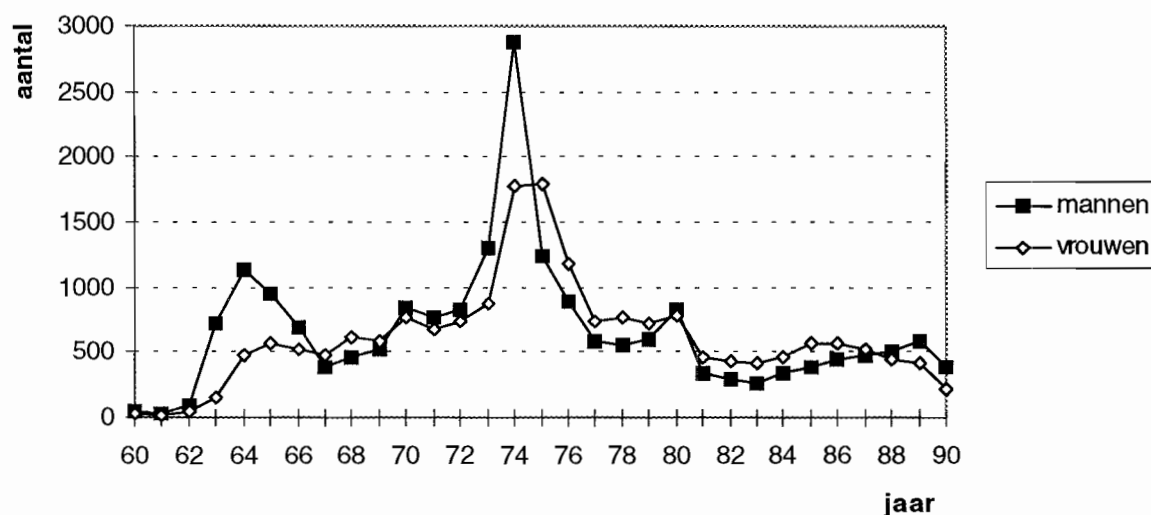
De aanwezigheid van banden tussen de migrantengemeenschap in België en de gemeenschap van oorsprong hebben reeds in het verleden tot het ontstaan van migratienetwerken geleid die nieuwe migraties vergemakkelijkten en kanaliseerden (kettingmigratie). Het functioneren van deze netwerken, die geconcretiseerd worden in de 'getransplanteerde gemeenschappen', is in de huidige juridische context een voorwaarde op het mesoniveau geworden om huwelijksmigraties mogelijk te maken. Enkel door de hechte band tussen migranten en verwanten en kennissen in de landen van herkomst is het mogelijk om huwelijken over de grenzen af te sluiten tussen partijen die aangewezen zijn op onrechtstreekse informatie en bemiddeling (Surkyn, 1995). Van deze kanalen wordt ook gebruik gemaakt om de ouders van huwbare kinderen in België onder druk te zetten om die te laten huwen met een jongere in het herkomstland, zodat de gewenste migratie voor deze laatste mogelijk wordt. Het 'toegeven' aan de druk van de achterban in de landen van herkomst is trouwens, zoals Böcker (1994b) opmerkt, niet enkel een voorwaarde voor huwelijksmigraties maar houdt ook een bevestiging van de band in (de gemigreerde bewijst nog steeds te behoren tot de groep waaruit hij of zij emigreerde) en vormt op die manier een voortzetting van de netwerken waarlangs nieuwe huwelijksmigraties tot stand kunnen komen.

Dat de migratie in het kader van een huwelijk een derde migratiegolf (na de arbeidsmigratie en de gezinshereniging) inhoudt, komt duidelijk tot uiting als we het aantal migraties per jaar in een grafiek uitzetten (grafieken 1a en 1b). Door de belemmeringen van de immigratiestop kunnen we stellen dat de migraties na 1975 - en zeker die na 1980 - bestaan uit migraties van mannen en vrouwen die naar België zijn gekomen na een huwelijk met een in België verblijvende migrant of nakomeling ervan. Hoewel het aantal migraties in de periode van de gezinsvormende migratie niet zo hoog is als in de vorige periodes, kan worden gezien dat ze jaarlijks toch voor een niet onaanzienlijke instroom van Turken en Marokkanen in België zorgen. Bovendien is de daling in de meest recente periode louter artificieel omdat er een sterke onderschatting plaatsvindt van het aantal

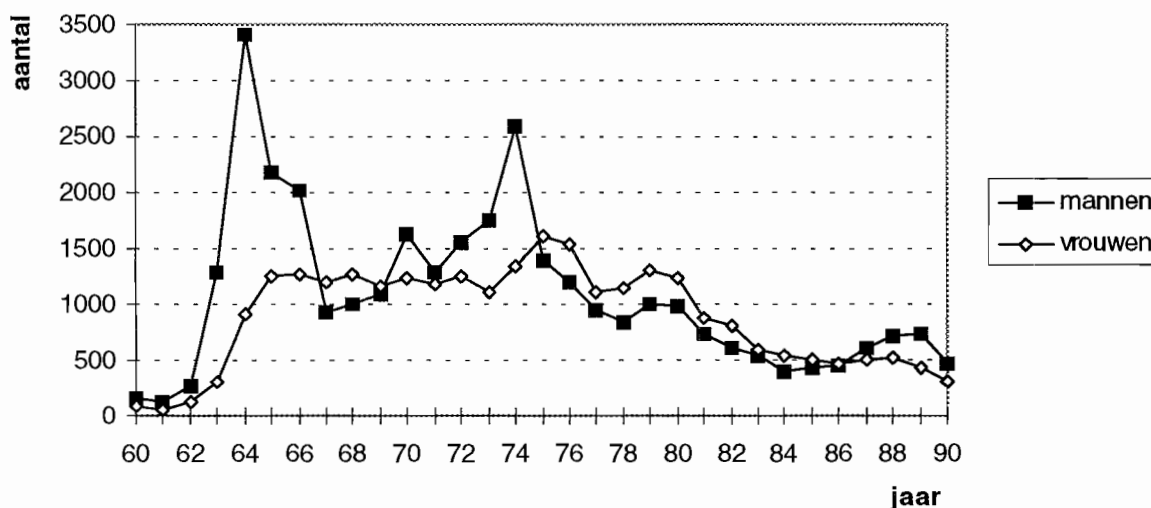
recent gemigreerde huwelijkspartners. Deze onderschatting wordt veroorzaakt door een combinatie van enerzijds een sterke stijging in de meest recente periode van het aantal huwelijken van personen van Turkse of Marokkaanse afkomst (waarvan een aanzienlijk deel met een partner uit het herkomstland) en er anderzijds vaak één à twee jaar ligt tussen het moment van het huwelijk en dat van de migratie (cf. infra).

Grafiek 1 : Aantal migraties per jaar naar geslacht¹

a) Turken

b) Marokkanen

Enkel door factoren op de drie aggregatieniveaus te beschouwen is het mogelijk om de dynamiek van de gezinsvormende migratie te begrijpen. Waar we de macrostructurele factoren als een gegeven beschouwen, besteden we vooral aandacht aan factoren op het meest variabele niveau, namelijk het microniveau. Na een woordje uitleg over de gebruikte dataset besteden we daartoe in een eerste deel aandacht aan de onderliggende dynamiek van de differentiële partnerkeuze. Factoren die zich op het mesoniveau situeren worden daarbij aangewend om de verschillen tussen de twee migrantenpopulaties te interpreteren. In een tweede gedeelte gaan we vervolgens in op een aantal verschillen tussen degenen die naar België zijn gekomen in het kader van een huwelijk en zij die omwille van andere redenen naar België kwamen.

¹ Deze grafieken werden geproduceerd op basis van een subset van de gegevens van de Algemene Belgische Volkstelling van 1991 (zie verder).

1.2. De dataset

Voor de analyses maken we gebruik van een subset van de gegevens van de Belgische Algemene Volkstelling van 1991². Omdat de oorspronkelijke gegevens op individueel niveau waren gestructureerd en de basisinteresse van dit onderzoek uitgaat naar huwelijken, was het noodzakelijk om de dataset via een procedure van record-linkage aan te passen zodat de gegevens op koppelniveau zijn gestructureerd. Hierdoor bestaat de statistische eenheid uit een mengeling van koppels en individuen. Deze laatste zijn dan de ongehuwde mannen en vrouwen, en de gehuwden waarvan de partner niet kon worden geïdentificeerd.

De dataset bevat informatie over alle eenheden (koppels of individuen) waarvan minstens één persoon :

- de Turkse of Marokkaanse nationaliteit heeft,
of
- de Turkse of Marokkaanse nationaliteit had bij de geboorte,
of
- geboren is uit een moeder waarvan de hoofdverblijfplaats op het moment van de geboorte Turkije of Marokko was,

en
- 18 jaar of ouder is op 31/12/90,
en
- gemigreerd is na 1959.

De aantallen die deze definitie oplevert staan vermeld in tabel 1.

Tabel 1 : Aantal eenheden en personen in de volledige dataset

	Turken	Marokkanen
<i>eenheden</i>	31884	61218
<i>mannen</i>	26169	47448
<i>vrouwen</i>	24394	40937

Deze dataset is door zijn volledigheid qua populatie een zeer interessant vertrekpunt voor de analyses die we wensen te verrichten, maar heeft als belangrijk nadeel dat de opgenomen informatie eerder beperkt is. Daarom zijn we verplicht de analyses te beperken tot een aantal objectief kwantificeerbare kenmerken.

2. Partnerkeuze

In dit gedeelte besteden we aandacht aan de 'vraag'-zijde van de huwelijksmigratie. Na het toelichten van het concept 'potentiële importeur' bespreken we de grootteorde en de evolutie van de partnerkeuze om vervolgens een licht te werpen op de effecten van een aantal determinanten van de partnerkeuze. Inzicht in de drijfveren voor een huwelijk met een partner uit het land van herkomst is cruciaal omdat de toekomstige evolutie van de migraties van Turkije en Marokko naar België vooral zal bepaald worden door de mate waarin de in België opgegroeide kinderen van immigranten kiezen voor een importpartner

² Met dank aan Patrick Deboosere en Reinhard Stoop van het Steunpunt Demografie voor het uitvoeren van de nodige manipulaties.

2.1. Operationalisering

Aangezien huwelijksmigratie een huwelijk inhoudt tussen een in België verblijvende partner en een partner uit het herkomstland, beperken we het domein waarop de analyse betrekking heeft tot de gehuwde koppels waarvan minstens één partner voor het huwelijk in België verbleef. Deze partners noemen we 'potentiële importeurs' (ze waren in staat om een partner te 'importeren'), en worden meer specifiek gedefinieerd als de individuen van Turkse of Marokkaanse origine die minstens twee jaar voor het huwelijk naar België zijn gemigreerd³ of in België geboren zijn⁴.

Om te bepalen met welk soort partner een potentiële importeur is gehuwd, wordt ook voor die partner de vergelijking gemaakt tussen het jaar van migratie en huwelijk, en gekeken naar zijn/haar nationaliteit. Een potentiële importeur kan dan gehuwd zijn met drie soorten van partners :

- *plaatselijke partner*
Hiermee wordt een partner uit de lokale migrantengemeenschap bedoeld. Dit soort partner voldoet aan dezelfde voorwaarden als die van de potentiële importeurs.
- *geïmporteerde partner*
Dit is een partner uit het land van herkomst (huwelijksmigrant), en wordt in de meest strikte zin gedefinieerd als iemand die in hetzelfde jaar is gehuwd als gemigreerd. Omdat het zeer frequent voorkomt dat een importpartner pas enige tijd na het huwelijk migreert (Esveldt, 1995) voorzien we een marge van maximaal twee jaar na het huwelijk⁵.
- *Belgische of West-Europese partner*
Dit is een partner waarvan de huidige nationaliteit Belgisch of West-Europees is. Deze categorie bevat ook een (beperkt) aantal genaturaliseerde personen.

2.2. Hypothese

Uit de Enquête over Gezinsvorming en Waardepatronen (VUB-RUG) bij Turkse en Marokkaanse vrouwen in België is de indruk ontstaan dat mannen omwille van andere redenen dan vrouwen huwen met een partner uit het land van herkomst. De indruk was dat vrouwen die een echtgenoot importeren 'moderner' zijn dan degenen die een plaatselijke echtgenoot kiezen, terwijl het bij de mannen degenen met de meest traditionele kenmerken zijn die huwen met een partner uit het herkomstland. Ook Esveldt et al. (1995) vinden via diepte-interviews verschillende motivaties om te huwen met een importpartner bij mannen en vrouwen. Zij komen tot de bevinding dat mannen vaak als belangrijkste motivatie om met een importpartner te huwen opgeven dat ze de vrouwen hier te modern en te vrijgevochten vinden, terwijl de vrouwen de voorkeur geven aan een importpartner omdat ze de mannen hier net te traditioneel vinden, geen goede opleiding zouden hebben en vaak geen werk hebben. Omdat er te weinig geïmporteerde bruiden en bruidegoms in de steekproef van de enquête waren opgenomen, kon deze hypothese niet afdoende worden nagegaan. Via de hier gebruikte dataset kan dit wel. Daartoe splitsen we de analyses op naar geslacht.

³ Doordat een niet verwaarloosbaar deel van de respondenten geen informatie heeft verschaft over het jaar van migratie, kunnen we voor een aanzienlijk aantal individuen niet uitmaken of ze een potentiële importeur zijn of niet. Screening van deze cases heeft echter uitgewezen dat het niet invullen van de vraag naar het migratiejaar vooral voorkomt bij oudere respondenten. Omdat het grootste deel van de oudere migrantenpopulatie reeds voor de migratie gehuwd was, verwachten we geen substantiële vertekening van de analysesresultaten door deze ondervetegenwoordiging.

⁴ Dit zijn de individuen die niet gemigreerd zijn (migratiejaar onbekend) en die echt in België zijn geboren of waarvan de hoofdverblijfplaats van de moeder op het ogenblik van de geboorte België was.

⁵ Dit impliceert dat van de meest recent geïmporteerde partners geen informatie beschikbaar is. Omdat we enkel de potentiële importeurs in de analyse betrekken waarvan we met een grote graad van zekerheid het type van huwelijkspartner kunnen bepalen, zouden degenen die recent met een partner uit het herkomstland zijn gehuwd uit de analyse wegvallen. Hierdoor zou het foutieve beeld ontstaan dat het huwen met een partner uit het land van herkomst kort voor 1991 (jaar van de volkstelling) plots ophoudt. Vandaar dat we de categorie 'geïmporteerde partner' uitbreiden met alle individuen die voldoen aan de voorwaarden om een potentiële importeur te zijn, waarvan geen informatie beschikbaar is over de partner en die gehuwd zijn na 1987. Van die individuen kunnen we met een relatief grote zekerheid aannemen dat ze gehuwd zijn met een importpartner, maar waarbij deze laatste nog niet in België is aangekomen. Het gaat om 1049 Turkse mannen, 1111 Turkse vrouwen, 1271 Marokkaanse mannen en 2143 Marokkaanse vrouwen.

2.3. Verdeling van de partnerkeuze

Tabel 2 : Partnerkeuze van potentiële importeurs naar migrantengemeenschap en geslacht

type partner	Turken		Marokkanen	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
<i>Belgisch/West-Europees</i>	515 (7,0%)	186 (3,8%)	2225 (19,9%)	771 (9,9%)
<i>plaatselijk</i>	1353 (18,3%)	1356 (27,5%)	2569 (23,0%)	2600 (33,3%)
<i>geïmporteerd</i>	5510 (74,7%)	3392 (68,7%)	6380 (57,1%)	4431 (56,8%)
<i>totaal</i>	7378 (100%)	4934 (100%)	11174 (100%)	7802 (100%)

Een eerste vaststelling is dat zowel bij de Turken als bij de Marokkanen meer mannelijke dan vrouwelijke potentiële importeurs worden geïdentificeerd. Dit is toe te schrijven aan de verschillende migratiegeschiedenis van mannen en vrouwen. De vrouwelijke potentiële importeurs zijn immers enkel gemigreerd in het kader van gezinshereniging (als kinderen van migranten) of zijn in België geboren uit migrantenouders. De groep van mannelijke potentiële importeurs bevat daarnaast ook personen die als ongehuwde volwassenen zijn gemigreerd in de eerste migratiegolf van arbeidsmigratie (zie ook verder bij de bespreking van de generatievariabele). Dat er zowel bij mannen als vrouwen meer potentiële importeurs geïdentificeerd worden bij de Marokkanen dan bij de Turken, is een gevolg van het groter aantal personen van Marokkaanse dan van Turkse origine in België.

De voorkeur van Turkse potentiële importeurs voor een partner uit Turkije is enorm. Zowel bij de mannen als de vrouwen kiest de overgrote meerderheid voor een partner uit het land van herkomst, met een iets hogere voorkeur bij de mannelijke dan bij de vrouwelijke potentiële importeurs. Terwijl Turkse mannen en vrouwen unaniem zijn in hun voorkeur voor een partner uit het land van herkomst, is qua voorkeur voor het soort lokale partner een aanzienlijk verschil merkbaar naar geslacht. De Turkse vrouwelijke potentiële importeurs die kiezen voor een lokale partner, kiezen bijna uitsluitend voor een partner uit de plaatselijke Turkse gemeenschap. Het aantal gemengde huwelijken is bij hen heel klein. De reden hiervoor ligt bij de Islam-cultuur die zeer afkerig staat tegenover huwelijken van een moslimvrouw met een niet-moslimman. Dat die sociaal-culturele druk minder sterk is naar de mannen toe, komt duidelijk tot uiting in de verdeling van de Turkse mannelijke potentiële importeurs die een lokale partner verkiezen. De meerderheid in die groep kiest dan wel voor een partner uit de lokale Turkse gemeenschap, maar een niet onaanzienlijk deel ervan huwt met een Belgische of West-Europese partner.

Dezelfde globale situatie is merkbaar bij de Marokkaanse potentiële importeurs. Ook hier kiest de meerderheid voor een partner uit het land van herkomst (met zo goed als geen verschil naar geslacht) en is de proportie gemengde huwelijken groter bij de mannelijke dan bij de vrouwelijke potentiële importeurs.

Ondanks deze gelijkenissen zijn er ook belangrijke verschillenpunten in de partnerkeuze van de potentiële importeurs uit de twee migrantengemeenschappen. In de eerste plaats is de voorkeur voor een partner uit het herkomstland bij de Turken een stuk hoger dan bij de Marokkanen, met vooral bij de mannen een opvallend verschil (17,6 percentagepunten). Dit valt te verklaren door een verschillende structuur op het mesoniveau. De kracht en omvang van de migratienetwerken en de banden van de migrantengemeenschap met de gemeenschap in het herkomstland zijn immers sterker bij de Turkse dan bij de Marokkaanse migrantengemeenschap (Surkyn, 1995).

Ten tweede is de voorkeur voor een Belgische of West-Europese partner groter bij de Marokkaanse dan bij de Turkse potentiële importeurs, met alweer het grootste verschil bij de mannen (12,9 percentagepunten). De verklaring hiervoor moet eerder op het microniveau worden gezocht, in de zin dat alloctonen van Marokkaanse origine meer dan die van Turkse origine georiënteerd zijn op het verblijf in België (Lesthaeghe & Surkyn, 1996).

2.4. Evolutie van de partnerkeuze

De verdeling van de huwelijken van de potentiële importeurs naar het type van huwelijkspartner, zoals die in tabel 2 tot uiting komt, is een samenvatting van gebeurtenissen uit het verleden. Het louter bekijken van die verdeling op één moment in de tijd verdoezelt echter de onderliggende evoluties, zodat een belangrijk deel van de dynamiek van de huwelijksmigratie aan het zicht ontsnapt. Om de evolutie van de partnerkeuze over de tijd na te gaan, zetten we in grafiek 2 voor elk van de vier subpopulaties (Turkse en Marokkaanse mannen en vrouwen) de procentuele verdeling van de types van partners uit per huwelijksjaar (linker-Y-as). In dezelfde grafiek geven we ook (in stippellijn) voor elk jaartal het totaal aantal huwelijken (rechter-Y-as)⁶.

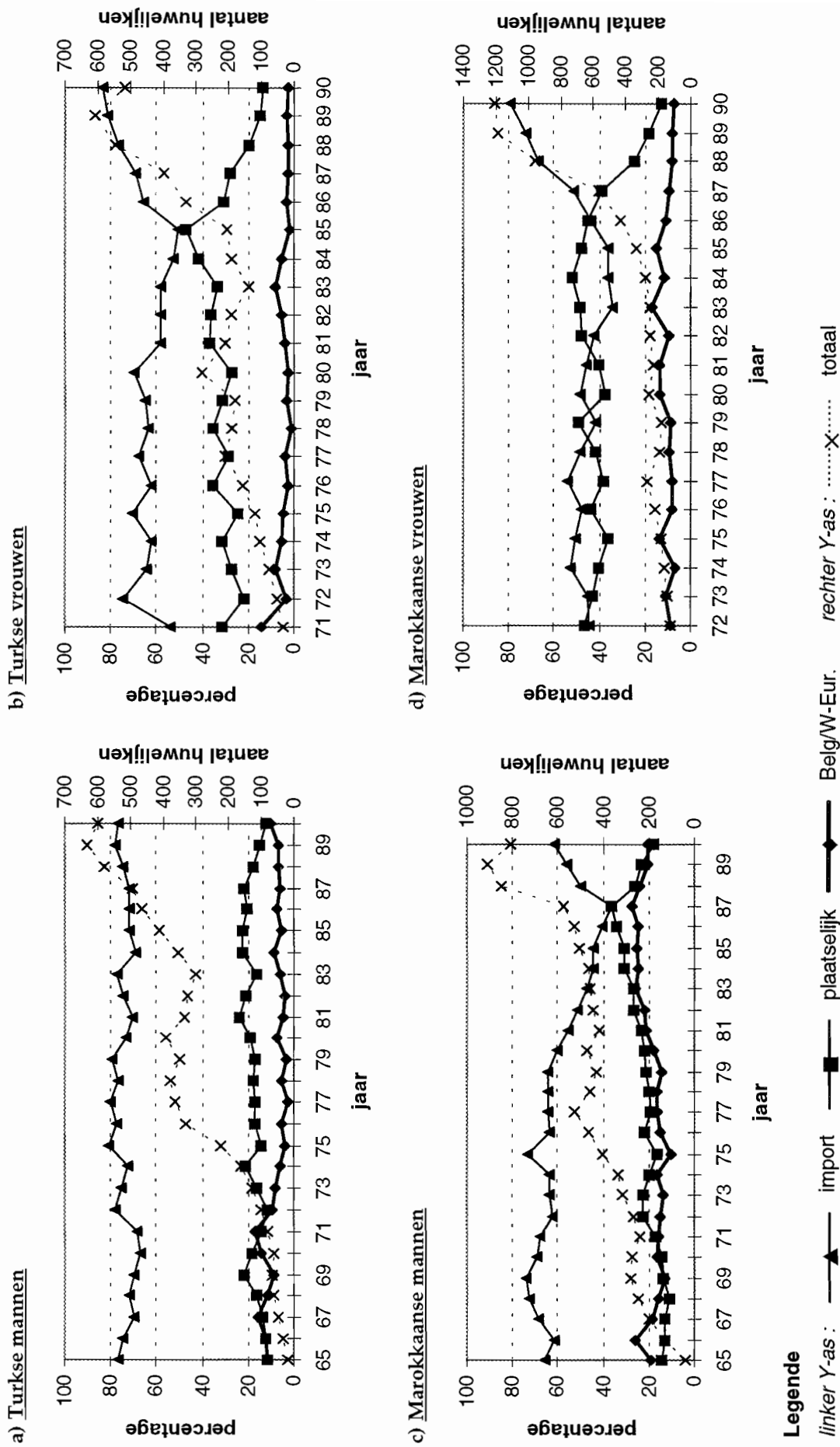
De evolutie van het totaal aantal huwelijken geeft het recente karakter aan van de huwelijken van de potentiële importeurs. De mannelijke potentiële importeurs starten met huwen in het midden van de jaren zestig en hun vrouwelijke tegenhangers vanaf het begin van de jaren zeventig. Bovendien is een substantiële toename van het aantal huwelijken van potentiële importeurs bij de mannen pas merkbaar in de tweede helft van de jaren zeventig, en bij de vrouwen in de tweede helft van de jaren tachtig. Het verschil tussen mannen en vrouwen in het startpunt van de huwelijken van potentiële importeurs heeft alles te maken met het verschil in migratiegeschiedenis, in de zin dat er - in tegenstelling tot mannen - quasi geen vrouwen als ongehuwde volwassenen naar België zijn gemigreerd. Hierdoor starten de huwelijken van de mannelijke potentiële importeurs op het ogenblik dat de migratie volop op gang is gekomen, terwijl het voor dat startpunt bij de vrouwelijke potentiële importeurs wachten is op het moment dat de kinderen die in het kader van een gezinshereniging naar België zijn gekomen een huwbare leeftijd hebben bereikt.

Het meest stabiele patroon van partnerkeuze over de tijd is dat van de Turkse mannen. De voorkeur voor een partner uit het land van herkomst ligt bij hen voor de hele periode (op enkele kleine uitschieters na) consistent tussen zeventig en tachtig procent, terwijl de voorkeur voor een partner uit de lokale Turkse migrantengemeenschap tussen twaalf en vierentwintig procent schommelt. Bij de Turkse vrouwelijke potentiële importeurs valt - in tegenstelling tot hun mannelijke tegenhangers - een opvallende stijging in de meest recente periode op te merken van de proportie huwelijken met een partner uit het land van herkomst, en een evenredige afname van de proportie die gehuwd is met een plaatselijke partner. Dezelfde tegengestelde evolutie is ook merkbaar bij zowel de mannelijke als de vrouwelijke Marokkaanse potentiële importeurs. Voor de in 1990 gesloten huwelijken (het laatste jaar waarover volledige informatie beschikbaar is) leidt dit ertoe dat de proportie die gehuwd is met een partner uit het herkomstland een stuk groter is dan de proportie gehuwd met een partner uit de lokale migrantengemeenschap.

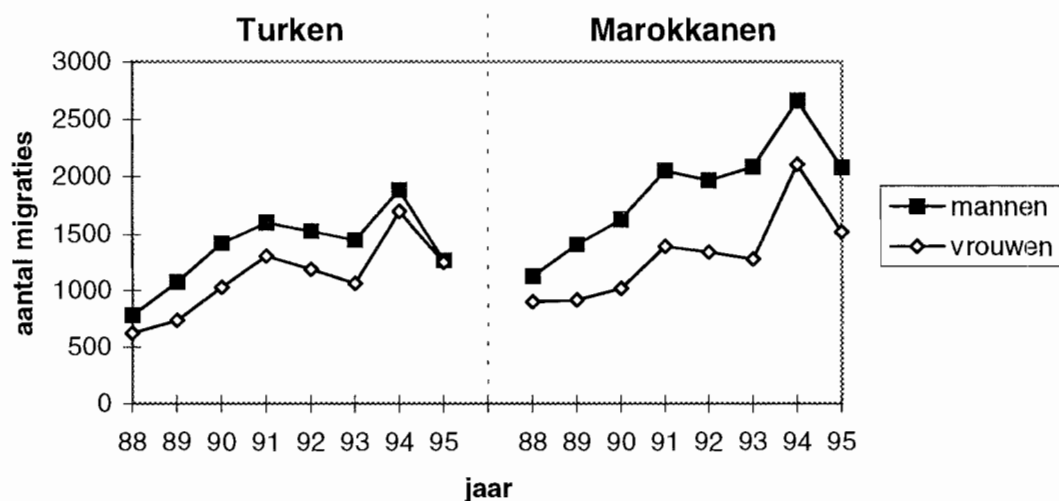
Uit dit alles blijkt dat het huwen met een partner uit het land van herkomst geenszins een fenomeen met afnemend belang is. Integendeel is een opvallende stijging merkbaar van de voorkeur voor een importpartner in de meest recente periode. Een uitzondering hierop vormen de Turkse mannelijke potentiële importeurs, waar de voorkeur voor een bruid uit Turkije hoog was en blijft. Door de combinatie van ten eerste de grote voorkeur voor een partner uit het land van herkomst, ten tweede het stijgend aantal huwelijken van potentiële importeurs in de periode kort voor 1991, en ten derde het feit dat de migratie van een importpartner vaak pas een aantal jaren na het huwelijk plaatsvindt, kan een substantiële toename van het aantal migraties uit Turkije en Marokko worden verwacht in de periode vanaf 1988. Omdat de toename van de voorkeur voor een importpartner het sterkst is bij de vrouwelijke potentiële importeurs kan bovendien worden verwacht dat het aantal immigraties van mannen die van de vrouwen in aantal zal overtreffen. De immigratiecijfers van het NIS voor deze periode (grafiek 3) bevestigen de verwachte trends. Dat de stijging tussen 1989 en 1990 niet tot uiting komt in grafiek 1 is enerzijds toe te schrijven aan de tijd die verstrijkt tussen het moment van huwelijk en van migratie en anderzijds aan het feit dat het noodzakelijk is om met alle administratieve formaliteiten in orde te zijn om in de volkstelling opgenomen te worden.

⁶ Enkel huwelijksjaren met meer dan tien huwelijken van potentiële importeurs worden in de grafiek opgenomen.

Grafiek 2 : Partnerkeuze van potentiële importeurs : Evolutie van de procentuele verdeling van de verschillende types huwelijkspartners (gecombineerd met het totaal aantal huwelijken)

Grafiek 3⁷ : Aantal immigraties van Turkije en Marokko, naar geslacht

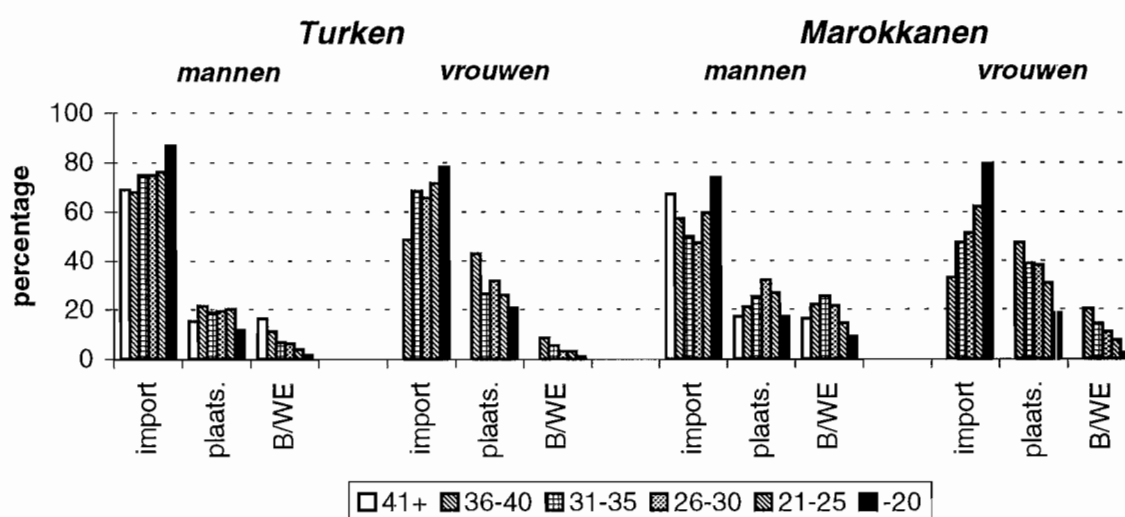

bron : NIS

2.5. Verschillen in partnerkeuze naar leeftijd

De grote lijnen van de evolutie van de partnerkeuze over de tijd vinden we ook bij de verschillen tussen de leeftijdscohorten (grafiek 4) terug. Dit is gezien de sterke concentratie van het huwelijk in bepaalde levensjaren ook niet echt verwonderlijk. Wat het verschil betreft tussen de proportie die gehuwd is met een partner uit het land van herkomst en de proportie gehuwd met een partner uit de lokale migrantengemeenschap vinden we het kleinste verschil tussen de leeftijdscohorten bij de Turkse mannen terwijl die verschillen bij de Marokkaanse mannen kleiner worden van de oudste leeftijdscohort tot en met de cohorte tussen eenendertig en vijfendertig jaar om bij de volgende cohorten terug te stijgen. Ook bij de vrouwelijke potentiële importeurs vinden we de grootste verschillen bij de jongste cohorten.

Grafiek 4 : Partnerkeuze van potentiële importeurs
Verschillen tussen leeftijdscohorten per subpopulatie

⁷ Met dank aan Georges Reniers voor het samenbrengen van de immigratiecijfers uit verschillende NIS-publicaties.

Uit grafiek 4 blijkt dat de jongste leeftijdscohorte een aparte groep vormt. Bij elke subpopulatie vinden we er de hoogste proportie van huwelijken met een importpartner, terwijl de proportie die gehuwd is met een partner in België er het laagst is. Bovendien is er telkens een sterk verschil merkbaar t.o.v. van de tweede jongste cohorte. Dit uitzonderlijke karakter van de jongste leeftijdscohorte heeft niet zozeer te maken met de kenmerken van deze cohorte in zijn totaliteit, maar wel met de kenmerken van degenen uit deze cohorte die reeds (op jonge leeftijd) gehuwd zijn. Behalve bij de Turkse vrouwen (waar iets meer dan de helft van de personen in de jongste leeftijdscohorte gehuwd is) is slechts een minderheid van de personen in de jongste cohorte gehuwd. Bij de Marokkaanse mannen is ook iets minder dan de helft van de tweede jongste leeftijdscohorte gehuwd. Van de meerderheid van de personen in de jongste leeftijdscohorte (en bij de Marokkaanse mannen ook van de tweede jongste leeftijdscohorte) weten we m.a.w. niet voor welk type partner ze zullen kiezen.

Om na te gaan of de eerder gevonden recente toename van de voorkeur voor een partner uit het herkomstland in drie van de vier subpopulaties niet volledig is toe te schrijven aan het effect van de partnerkeuze van de jongste leeftijdscohorte, produceerden we de verschillende deelgrafieken van grafiek 2 opnieuw, maar dan zonder de partnerkeuze van de jongste leeftijdscohorte (en voor de Marokkaanse mannen ook zonder die van de tweede jongste leeftijdscohorte) op te nemen (grafieken niet weergegeven). Het enige gevolg hiervan is dat het totaal aantal huwelijken in de periode vanaf 1986 drastisch lager komt te liggen, terwijl de evolutie van de partnerkeuze (ook na 1985) hetzelfde patroon vertoont als in de oorspronkelijke grafieken. Hieruit kunnen we besluiten dat de recente toename van de voorkeur voor een partner uit het herkomstland (behalve voor de Turkse mannen) niet louter is toe te schrijven aan de uitzonderlijke partnerkeuze van de jongste leeftijdscohorte.

2.6. Determinanten van de partnerkeuze

In het voorgaande hebben we enkel aandacht besteed aan het schetsen van de omvang en de evolutie van de partnerkeuze van Turkse en Marokkaanse potentiële importeurs. Hier wensen we verklarend tewerk te gaan door de aandacht te richten op een aantal factoren die een verklaring kunnen geven voor de differentiële partnerkeuze van de potentiële importeurs. De keuze van de verklarende variabelen werd vooral ingegeven door de beperkingen van de dataset. Hierdoor nemen we enkel de migrantengeneratie, het onderwijsniveau en de huwelijksleeftijd op als determinanten.

2.6.1. Variabelen

migrantengeneratie

Gezien het belang van waardepatronen en opvattingen over de huwelijksvorming op de keuze van een bepaald type partner en gezien de invloed van socialisatieprocessen op de ontwikkeling van deze waardepatronen, zullen de migrantengeneraties onderscheiden worden op basis van het moment in het socialisatieproces waarop men in België is aangekomen.

Drie migrantengeneraties worden onderscheiden. De eerste generatie bestaat uit individuen die in Turkije of Marokko zijn gesocialiseerd (gemigreerd op vijftienjarige leeftijd of ouder). Omdat de interesse hier enkel uitgaat naar de groep van potentiële importeurs, wordt de eerste generatie automatisch beperkt tot degenen die als adolescent in het kader van gezinshereniging zijn gemigreerd (mannen en vrouwen) en de mannelijke arbeidsmigranten die ongehuwd waren op het moment van de migratie. De tussengeneratie omvat degenen die een deel van het socialisatieproces in Turkije of Marokko hebben doorgemaakt en een ander deel in België (gemigreerd tussen zes en veertien jaar). De tweede generatie tenslotte wordt gevormd door zij die in België zijn gesocialiseerd (gemigreerd vóór de leeftijd van zes jaar of in België geboren). Vaak wordt enkel deze laatste groep als de 'echte' tweede generatie aanzien, maar gezien het voor de analyse wezenlijke kenmerk dat ze delen met de eerste groep (het gesocialiseerd zijn in België) lijkt het zinnig om die twee categorieën samen te nemen.

Met deze variabele wordt de kans gemeten dat een individu tijdens cruciale fasen in het socialisatieproces heeft blootgestaan aan enkel 'traditionele' Turkse of Marokkaanse waarden, normen en opvattingen m.b.t. tot de huwelijksvorming en de partnerkeuze (eerste generatie) of is opgegroeid in een omgeving waarin naast deze invloeden binnen het gezin, een individu ook blootstaat aan de invloeden van de Westerse samenleving (tweede generatie).

Het uitgangspunt voor de creatie van de generatie-veranderlijke is dat we individuen wensen te onderscheiden op basis van de periode in hun leven waarin ze in België zijn gekomen, om zo de invloed op de partnerkeuze na te gaan van de sociaal-culturele omgeving waarin de socialisatie plaatsvond. Door de selectiviteit van de migratie naar leeftijd en door de historische evolutie van de migratie meten we hiermee echter ook onrechtstreeks de leeftijd van een individu.

Langs de ene kant heeft de immigratiestop ertoe geleid dat het quasi onmogelijk werd om als volwassene naar België te migreren tenzij in het kader van een gezinshereniging of van een huwelijk. Omdat degenen die in het kader van een huwelijk naar België migreerden onmogelijk potentiële importeurs kunnen zijn, komen ze hier niet rechtstreeks aan bod. Anderzijds heeft de tweede generatie pas zeer recent de volwassen leeftijd bereikt. De combinatie van beide elementen leidt ertoe dat de potentiële importeurs van de eerste generatie gevoelig ouder zijn dan die van de tweede (zie tabel 3), met zo goed als geen overlap tussen deze generaties. In tabel 3 kan ook worden gezien dat de vrouwelijke potentiële importeurs jonger zijn dan hun mannelijke tegenhangers. Dit wordt veroorzaakt door de lagere gemiddelde huwelijksleeftijd bij de vrouwen dan bij de mannen.

Tabel 3 : Leeftijdsverdeling van de potentiële importeurs per migrantengeneratie (enkel eerste en tweede generatie)

generatie	parameter	Turken		Marokkanen	
		mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
1 ^e generatie	P_{10}	27	26	30	26
	P_{25}	31	29	34	30
	P_{50}	35	33	40	34
	P_{75}	41	36	48	39
	P_{90}	51	40	53	44
2 ^e generatie	P_{10}	19	18	22	18
	P_{25}	21	19	24	19
	P_{50}	23	21	27	22
	P_{75}	26	25	30	26
	P_{90}	30	28	37,3	29

Door de sterke concentratie van het huwelijk in bepaalde levensjaren, is er ook een sterke relatie tussen de migrantengeneratie en de periode waarin het huwelijk plaatsvond. Hierdoor is de groep van potentiële importeurs van de eerste generatie al een tijd gehuwd en is bovendien bijna iedereen in die groep gehuwd, terwijl de tweede generatie recent is gehuwd en bovendien een groot deel ervan nog ongehuwd is (tabel 4).

Door de zeer sterke samenhang tussen enerzijds de migrantengeneratie en anderzijds de leeftijd en de periode van het huwelijk is het niet mogelijk om de geboortecohorte en/of de huwelijksperiode samen met de migrantengeneratie in een analyse op te nemen. Het probleem van multicollineariteit zou immers te groot zijn. De keuze welke van deze drie variabelen in de analyse als predictor wordt opgenomen valt op de migrantengeneratie door de meerwaarde die deze veranderlijke biedt in termen van interpretatiemogelijkheden. Op één punt maken we een uitzondering op het niet in rekening brengen van de leeftijd. Omdat slechts een beperkt gedeelte van de potentiële importeurs die jonger zijn dan 21 jaar (voor de Marokkaanse mannen : jonger dan 24 jaar) reeds gehuwd zijn, en we niet wensen dat de resultaten worden beïnvloed door deze selecte groep (cf. supra), zullen we die uit de analyses weren.

Tabel 4 : Verdeling van het huwelijksjaar van de huwelijken van de potentiële importeurs, per migrantengeneratie (enkel eerste en tweede generatie)

generatie	parameter	Turken		Marokkanen	
		mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
1 ^e generatie	P_{10}	1971	1973	1969	1972
	P_{25}	1975	1976	1974	1976
	P_{50}	1978	1979	1979	1982
	P_{75}	1984	1984	1985	1988
	P_{90}	1988	1988	1989	1989
2 ^e generatie	P_{10}	1981	1981	1978	1981
	P_{25}	1985	1986	1985	1986
	P_{50}	1988	1988	1988	1988
	P_{75}	1989	1989	1989	1990
	P_{90}	1990	1990	1990	1990

huwelijksleeftijd

Een belangrijk element in het besluitvormingsproces rond de huwelijksluiting en de partnerkeuze wordt gevormd door de ouders van de huwelijkskandidaat. Traditioneel is de invloed van de ouders erg groot, hoewel een tendens waar te nemen valt in de richting van het meer erkennen en in rekening brengen van de mening van hun kind. Desondanks blijft de invloed van de ouders aanzienlijk en wordt die ook door de kinderen aanvaard (Esveldt et al., 1995). Ouders hebben een duidelijke voorkeur voor een partner van dezelfde etnische origine, en hebben een hogere preferentie voor een partner uit het herkomstland dan voor een partner uit de lokale migrantengemeenschap. Bovendien staan ze zeer afkerig tegenover een gemengd huwelijk (Böcker, 1994a).

Over de invloed van de ouders is in de dataset geen rechtstreekse informatie beschikbaar. Wel kan ze op een indirecte manier worden nagegaan door de huwelijksleeftijd in de analyse te betrekken. Zoals uit de gegevens van de Enquête Gezinsvorming en Waardepatronen bij Turkse en Marokkaanse vrouwen in Vlaanderen en Brussel blijkt, stijgt de proportie gehuwde vrouwen die zelf (al dan niet na overleg met de ouders) beslisten over de keuze van een huwelijkspartner met de huwelijksleeftijd⁸ (tabel 5).

Tabel 5 : Percentage (en absoluut aantal) dat zelf (al dan niet na overleg met de ouders) besliste over de huwelijkspartner, per categorie van huwelijksleeftijd (enkel vrouwen)

huwelijksleeftijd	Turken		Marokkanen	
	beslisten zelf na overleg met ouders	beslisten zelf zonder overleg met ouders	beslisten zelf na overleg met ouders	beslisten zelf zonder overleg met ouders
12-15	12,3 % (9)	4,1 % (3)	15,2 % (10)	0 % (0)
16-17	19,6 % (40)	2,5 % (5)	16,7 % (24)	0,7 % (1)
18-20	18,1 % (56)	4,2 % (13)	25,2 % (63)	1,6 % (4)
21-23	23,1 % (25)	3,7 % (4)	36,4 % (44)	4,1 % (5)
24-35	25,0 % (14)	5,4 % (3)	42,9 % (36)	7,1 % (6)

bron : Enquête Gezinsvorming en Waardepatronen bij Turkse en Marokkaanse vrouwen in Vlaanderen en Brussel

⁸ Door de manier waarop deze variabele werd geoperationaliseerd kunnen de percentages uit tabel 5 enkel als een ruwe indicatie worden gebruikt voor de relatie tussen de huwelijksleeftijd en de keuzevrijheid. De meest frequent gekozen antwoordmodaliteit is dat het huwelijk op initiatief van de echtgenoot tot stand is gekomen. Daaruit kan echter niet worden afgeleid hoe groot de inspraak van de vrouw zelf was.

Omdat de interesse niet zozeer uitgaat naar de absolute leeftijd waarop het huwelijk plaatsvond, gebruiken we een categorische variabele die weergeeft of het huwelijk op latere, 'gemiddelde' of jonge leeftijd plaatsvond. Doordat vrouwen gemiddeld op jongere leeftijd huwen dan mannen, en Marokkanen op gemiddeld oudere leeftijd dan Turken, worden voor de vier subpopulaties verschillende definities voor de categorieën van huwelijksleeftijd gehanteerd (tabel 6).

Tabel 6 : Grenswaarden voor de categorieën van huwelijksleeftijd

categorieën	Turken		Marokkanen	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
<i>jong</i>	-19	-17	-23	-19
<i>midden</i>	20-23	18-21	24-28	20-23
<i>oud</i>	24+	22+	29+	24+

opleidingsniveau

Als indicator van het opleidingsniveau wordt het hoogst (om het even waar) behaalde diploma gebruikt. Vier categorieën worden onderscheiden : geen diploma, diploma lager onderwijs, diploma secundair onderwijs en diploma hoger onderwijs⁹. Degenen die nog onderwijs met volledig leerplan volgen, worden niet in de analyse betrokken. Omdat we enkel de potentiële importeurs (die reeds gehuwd zijn) beschouwen, gaat dit om een zeer beperkt aantal individuen.

2.6.2. Analyse

Het doel van de analyse is om de grootte en de richting na te gaan van de (eventueel gecombineerde) impact¹⁰ van de drie predictoren op de partnerkeuze van de potentiële importeurs. Aangezien de gebruikte variabelen alle categorisch zijn en uitgegaan wordt van een causaal model, is het logitmodel¹¹ hiervoor de meest aangewezen analysetechniek.

Vertrekkende van een multivariate frequentietabel (zie bijlage 1) wensen we via deze techniek in eerste instantie te weten te komen welke effecten m.b.t. de partnerkeuze van belang zijn om de geobserveerde gegevens op een adequate wijze te beschrijven. Het resultaat van deze fase is dat een zo spaarzaam mogelijk model wordt bekomen dat de gegevens goed weergeeft. In de tekst zal enkel het resultaat van deze fase worden gerapporteerd. Voor een uitvoerige bespreking ervan verwijzen we naar bijlage 2.

Het logitmodel verklaart de log-odds (logit) om te behoren tot de ene categorie van de afhankelijke variabele t.o.v. een andere categorie ervan. Omdat de partnerkeuze drie modaliteiten omvat, kunnen twee van elkaar onafhankelijke logitvergelijkingen worden opgesteld. In de eerste logitanalyse wordt de kans om gehuwd te zijn met een import- vs. een plaatselijke partner besproken, en in de tweede de kans om gehuwd te zijn met een Belgische of West-Europese vs. een plaatselijke partner. Omdat het mogelijk is dat verschillende effecten een rol spelen bij de twee logit-vergelijkingen, zal ook de modelselectie gescheiden gebeuren.

In de grafieken 5 en 6 worden de resultaten van de twee logit-analyses samengevat. Op de X-as worden alle mogelijke combinaties van categorieën van de onafhankelijke variabelen weergegeven. De Y-as geeft de absolute impact weer van de betreffende combinatie van kenmerken, terwijl de impact van de overige (niet in het effect opgenomen) variabele constant wordt gehouden. Bij een waarde van nul is de kans om gehuwd te zijn met het eerste type partner gelijk aan de kans om gehuwd te zijn met het tweede type partner. Naarmate een waarde groter wordt dan nul stijgt de

⁹ Bij de Turkse vrouwen werden de twee hoogste categorieën samengenomen omdat er bijna geen Turkse vrouwen zijn met een diploma hoger onderwijs.

¹⁰ Omdat de term 'effect' in de traditie van de loglineaire analyse is voorbehouden voor de in het model opgenomen variabelen en combinaties ervan, gebruiken we de term 'impact' voor hetgeen in andere analysetechnieken onder 'effect' wordt verstaan.

¹¹ We gebruiken de hiërarchische variant van het loglineair model.

kans om gehuwd te zijn met het eerste type partner t.o.v. de kans om gehuwd te zijn met het tweede type partner.

De logitcoëfficiënten laten dan wel toe om de grootteorde en de richting van de verschillende effecten na te gaan, maar zijn op zich moeilijk te interpreteren. Vandaar dat we de meest in het oog springende effecten ook op een substantieve manier interpreteren door de betreffende logitcoëfficiënten om te rekenen naar partiële oddsratios (zie bijlage 3).

Logit-analyse 1 : geïmporteerde vs. plaatselijke partner

In het eerste luik van de analyse richten we de aandacht op de keuze voor een partner uit het land van herkomst vs. een partner uit de lokale migrantengemeenschap. Tabel 7 geeft voor elke subpopulatie het resultaat van de modelselectie, waarbij een '*' wijst op de aanwezigheid van een effect. Onderaan in de tabel wordt informatie gegeven m.b.t. de model-fit.

Tabel 7 : In geselecteerd model opgenomen interactie-effecten¹² voor elke subpopulatie

effect	Turken		Marokkanen	
	<i>mannen</i>	<i>vrouwen</i>	<i>mannen</i>	<i>vrouwen</i>
<i>generatie * huwelijksleeftijd</i>	*		*	*
<i>generatie * diploma</i>	*		*	*
<i>huwelijksleeftijd * diploma</i>		*		*
<i>L² (probabiliteit)</i>	14,88 (0,67)	19,30 (0,25)	18,71 (0,41)	13,56 (0,26)

Turken (grafiek 5a)

Zoals uit de linker- (en ook uit de middelste) subgrafiek kan worden afgeleid, is de impact van de migrantengeneratie op de partnerkeuze van de mannen zeer gering. De lijnstukken voor de eerste en de tussengeneratie liggen zo goed als op hetzelfde niveau, en enkel voor de tweede generatie valt een verlaagde kans om gehuwd te zijn met een partner uit het land van herkomst waar te nemen. Omgerekend in partiële odds-ratios is de kans dat een man van de tweede generatie gehuwd is met een geïmporteerde partner slechts 1,3 keer kleiner dan de kans dat een man uit de tussen- of eerste generatie met hetzelfde soort partner is gehuwd. Bij de vrouwen daarentegen is wel een duidelijke impact van de migrantengeneratie merkbaar, in de zin dat vrouwen uit de tussengeneratie de hoogste kans hebben om gehuwd te zijn met een geïmporteerde bruidegom, en die uit de eerste generatie de laagste kans. Vrouwen van de tweede generatie hebben 1,7 keer minder kans om met een geïmporteerde bruidegom gehuwd te zijn dan vrouwen uit de tussengeneratie.

In tegenstelling tot hetgeen in de uitgangshypothese werd verwacht, leveren de differentiële in partnerkeuze naar de migrantengeneratie geen indicatie op voor een verschillende motivatie naar geslacht om te huwen met een partner uit het herkomstland. Zowel voor mannen als vrouwen zouden we er integendeel een bevestiging in kunnen zien dat het huwen met een partner uit het herkomstland een patroon van traditioneel handelen is. Het gevonden verschil tussen de tussen- en de tweede generatie zouden we dan kunnen interpreteren in termen van de modernisatiethese (of socialisatiethese). Die stelt immers dat individuen die in een Westerse omgeving zijn gesocialiseerd (tweede generatie) een minder traditioneel gedragspatroon aan de dag zullen leggen dan zij die ten dele in een traditionele Turkse culturele context zijn opgegroeid (tussengeneratie).

Een alternatieve - en complementaire - verklaring, is een eerder opportunistische. Individuen uit de tussengeneratie hebben een deel van hun bewuste leven in Turkije doorgemaakt en hebben daar meer dan waarschijnlijk contacten aan overgehouden die voor een aantal onder hen kunnen uitlopen in een huwelijk. Bovendien lijkt het tevens aanvaardbaar dat voor een aantal potentiële importeurs

¹² Naast de interactie-effecten is voor elke subpopulatie ook de rechtstreekse impact van elke predictor opgenomen.

uit de tussengeneratie al engagementen voor het huwelijk werden gemaakt vooraleer de ouders migreerden.

Uit de socialisatiethese zou ook de stelling kunnen afgeleid worden dat de kans om gehuwd te zijn met een geïmporteerde partner groter moet zijn voor de potentiële importeurs van de eerste generatie dan voor die van de tussengeneratie. Dit wordt echter niet bevestigd.

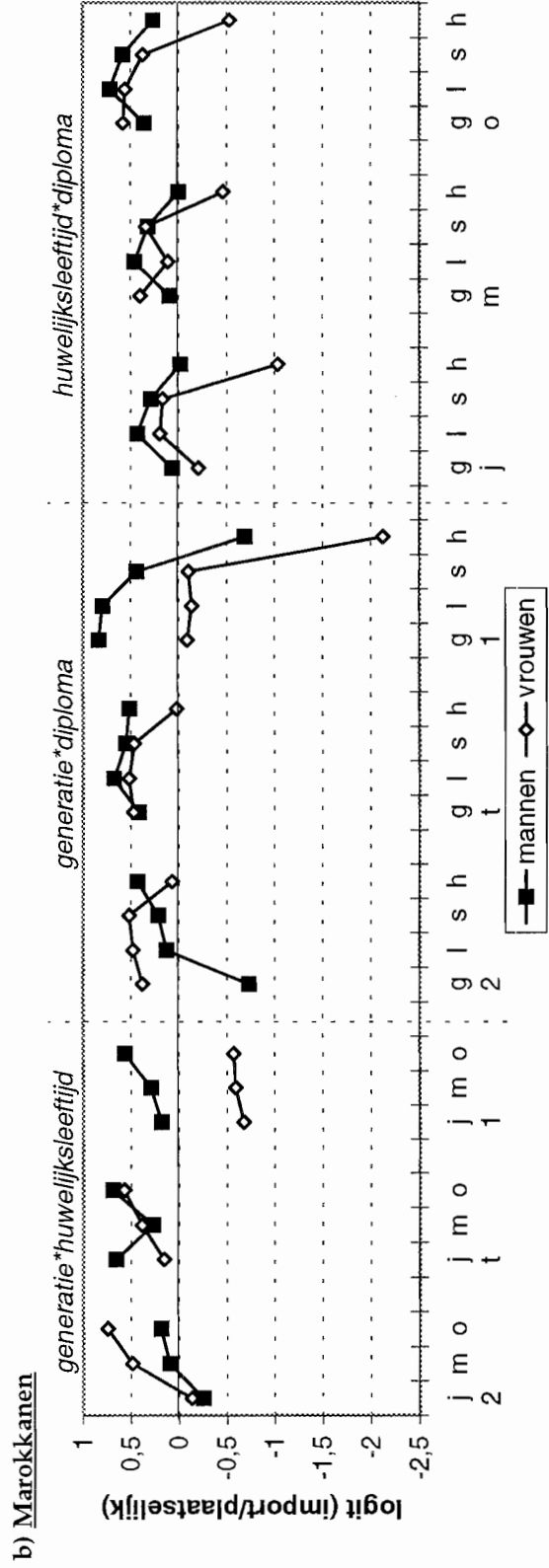
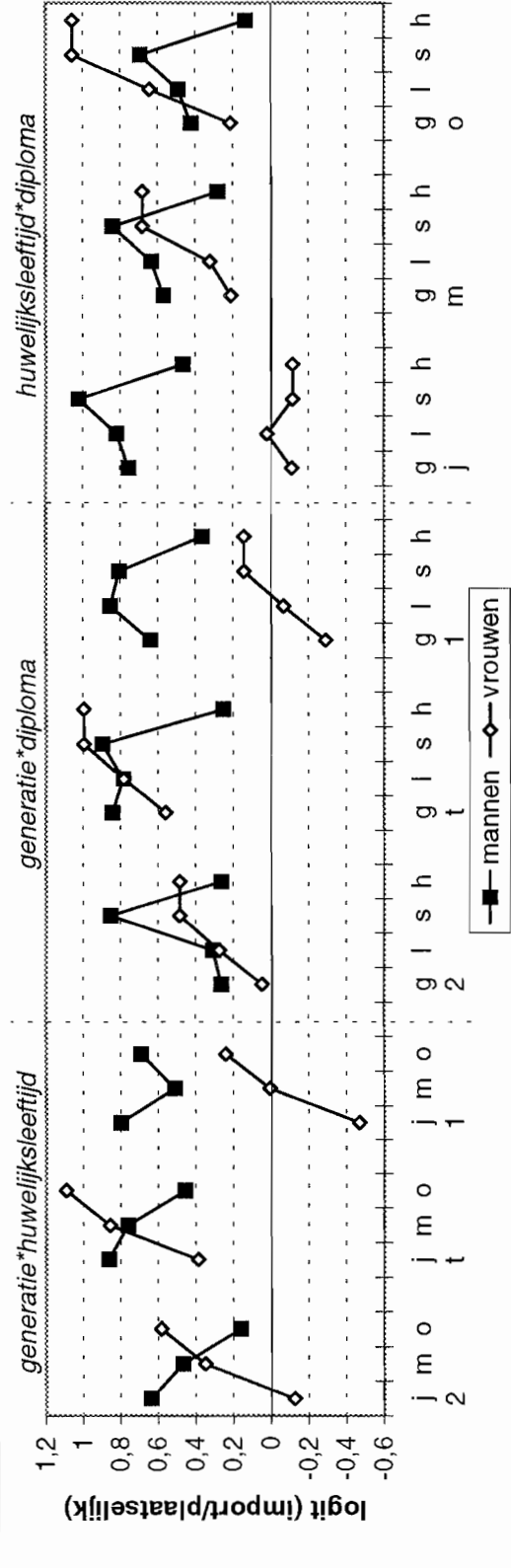
Een verklaring hiervoor moet o.i. worden gezocht in de verschillende betekenis van een plaatselijke partner voor potentiële importeurs van de tussengeneratie dan voor die van de eerste generatie. Een plaatselijke partner is voor degenen van de tussengeneratie een 'echte' plaatselijke partner die reeds een tijdlang in België verblijft of er geboren is. Voor hen zijn een plaatselijke en een importpartner duidelijk verschillende alternatieven. Voor de potentiële importeurs van de eerste generatie die als adolescent in het kader van gezinshereniging naar België zijn gekomen, zijn echter vaak (nog) geen 'echte' plaatselijke partners aanwezig op het ogenblik dat ze een huwbare leeftijd bereiken. De aanwezige 'plaatselijke' partners zijn degenen die net als zijzelf recent gemigreerd zijn. Door de sterke clustering van migranten in België uit gelijke regio's in de herkomstlanden en van verwanten en kennissen, is de kans groot dat ze iemand treffen die ze reeds kennen van voor de migratie, of waarvoor reeds arrangementen zijn getroffen rond het huwelijk. Op die manier vervaagt het verschil tussen een 'plaatselijke' en een importpartner voor de eerste generatie van potentiële importeurs die in het kader van gezinshereniging naar België gekomen zijn. Hierdoor wordt de kans verhoogd dat ze met een 'plaatselijke' partner gehuwd zijn.

Omdat de groep van vrouwelijke potentiële importeurs van de eerste generatie louter uit individuen is samengesteld die in het kader van gezinshereniging naar België migreerden, is dit bij hen het duidelijkst merkbaar. Bij de eerste generatie mannelijke migranten daarentegen wordt de verhoogde kans om met een plaatselijke partner gehuwd te zijn, tegengewerkt door de aanwezigheid van een groep mannen die als ongehuwde volwassenen naar België migreerden in het kader van een arbeidsmigratie. Door de selectiviteit van de arbeidsmigratie naar geslacht, en de non-selectiviteit van de gezinshereniging naar geslacht ontstaat nl. een huwelijksmarkt binnen de migrantengemeenschap in België die gekenmerkt wordt door een sterk overschot aan mannen. Hierdoor ziet een groot deel van deze mannen - gezien de sterke voorkeur voor een etnisch gelijke partner - zich a.h.w. verplicht om een partner te importeren.

Indien de leeftijd op het moment van het huwelijk (linkersubgrafiek) geïnterpreteerd wordt als een indicatie van de vrijheid in de keuze van een huwelijkspartner, daalt voor de mannen de kans om gehuwd te zijn met een importpartner naarmate ze meer vrijheid hadden in hun partnerkeuze (behalve voor die van de eerste generatie). De mannen van de tweede en de tussengeneratie die op latere leeftijd huwden, hebben ongeveer anderhalf keer minder kans om gehuwd te zijn met een importbruid dan degenen die op jonge leeftijd huwden. Bij de vrouwen geldt de omgekeerde relatie : naarmate de keuzevrijheid stijgt, is er een verhoogde kans om gehuwd te zijn met een importpartner. Vrouwelijke potentiële importeurs die op latere leeftijd huwden, hebben twee maal meer kans om gehuwd te zijn met een geïmporteerde partner dan degenen die op jonge leeftijd gehuwd zijn. Hieruit zouden we kunnen afleiden dat het huwen van een man met een partner uit het land van herkomst een element van traditioneel handelen is, terwijl dit voor de vrouwen niet noodzakelijk het geval is. Dit bevestigt de verwachting die in de uitgangshypothese werd geformuleerd.

Het kritieke punt bij de impact van het hoogst behaalde diploma op de partnerkeuze (middelste subgrafiek) van de mannen lijkt het behalen van een diploma hoger onderwijs te zijn. Dit komt het duidelijkst tot uiting bij de tussengeneratie : de kans om gehuwd te zijn met een geïmporteerde vs. een plaatselijke bruid blijft zo goed als constant tot en met het diploma secundair onderwijs om vervolgens drastisch te dalen voor degenen met een diploma hoger onderwijs. Mannen van de tussengeneratie met een diploma hoger onderwijs hebben bijna twee keer minder kans om gehuwd te zijn met een geïmporteerde bruid dan mannen met een diploma secundair onderwijs.

Grafiek 5 : Partnerkeuze van potentiële importeurs (geïmporteerde vs. plaatselijke partner) : Coëfficiënten van logit-analyse per interactie-effect

Legende

variabele	categorie	code	variabele	categorie	code
migrantengeneratie	2° generatie	2	diploma	geen	g
	tussengeneratie	t		lager onderwijs	l
	1° generatie	1		secundair onderwijs	s
			hoger onderwijs	h	

Bij de tweede generatie echter valt het fenomeen op te merken dat de kans om gehuwd te zijn met een geïmporteerde bruid bijna tweemaal zo groot is voor degenen met een diploma secundair onderwijs dan voor degenen met een lager diploma. Omdat de tweede generatie zijn onderwijsloopbaan volledig in België heeft gevolgd, vormen degenen in de twee laagste diploma-groepen een heel bijzondere categorie. Ze zijn immers schoolplichtig geweest tot hun achttien jaar. Een duidelijke verklaring waarom deze groepen minder voor een geïmporteerde bruid kiezen dan degenen met een diploma secundair onderwijs kan niet meteen gegeven worden.

De kans om met een partner uit het land van herkomst gehuwd te zijn neemt bij de vrouwen - in tegenstelling tot bij de mannen - stelselmatig toe met het opleidingsniveau¹³. Zo hebben vrouwelijke potentiële importeurs met een diploma secundair of hoger onderwijs anderhalf keer meer kans om gehuwd te zijn met een geïmporteerde partner dan degenen zonder een diploma. Ook dit wijst erop dat vrouwen niet noodzakelijk vanuit een traditionalistische motivatie gehuwd zijn met een echtgenoot uit het land van herkomst. De impact van het hoogst behaalde diploma op de partnerkeuze van de Turkse vrouwen varieert ook naar de huwelijksleeftijd (rechtsubgrafiek), in de zin dat deze impact sterker wordt naarmate de huwelijksleeftijd stijgt.

Een belangrijke tekortkoming van de diplomavariabele bij de Turkse vrouwen is dat geen onderscheid wordt gemaakt tussen secundair en hoger onderwijs, terwijl dit onderscheid bij de mannen van cruciaal belang is. Om na te gaan of dit ook bij de vrouwen het geval is, werd de huwelijksleeftijd uit het model weggelaten, zodat het maken van het onderscheid tussen secundair en hoger onderwijs mogelijk werd. Daaruit blijkt dat het bezitten van een diploma hoger t.o.v. secundair onderwijs de kans dat men gehuwd is met een geïmporteerde partner niet doet verlagen voor de vrouwelijke potentiële importeurs van de tweede en de tussengeneratie. Vrouwen uit die generaties met een diploma hoger onderwijs hebben evenveel kans om gehuwd te zijn met een importpartner dan zij met een diploma secundair onderwijs, en deze beide groepen samen hebben een hogere kans om met een partner uit het land van herkomst gehuwd te zijn dan zij met een lager diploma.

Marokkanen (grafiek 5b)

De impact van de migrantengeneratie op de partnerkeuze van de Marokkaanse potentiële importeurs (linker- en middelste subgrafiek) verloopt globaal volgens dezelfde lijnen als voor de Turken. Dezelfde verklaringen die voor de Turken naar voren werden gebracht, gaan dan ook voor de Marokkanen op, zij het met één uitzondering. De kans dat een vrouw van de tweede generatie met een importpartner is gehuwd, is - in tegenstelling tot de Turkse vrouwen - niet lager dan voor de vrouwen van de tussengeneratie. Bij de Marokkaanse vrouwen wordt m.a.w. geen bevestiging gevonden voor de stelling dat de differentiëlen in partnerkeuze naar migrantengeneratie wijzen op een traditionalistische grondslag van het huwen met een importpartner. Voor de mannen daarentegen wordt net een sterkere bevestiging gevonden dan bij de Turken: mannen van de tweede generatie hebben 1,7 keer minder kans om met een importbruid gehuwd te zijn dan de mannen van de tussengeneratie.

Met uitzondering van de mannen van de tussengeneratie en de vrouwen van de eerste generatie stijgt de kans om gehuwd te zijn met een importpartner naarmate het huwelijk op latere leeftijd plaatsvond (linkersubgrafiek). Naarmate meer vrijheid in de partnerkeuze stijgt m.a.w. ook voor de mannen van de tweede generatie de kans om gehuwd te zijn met een importpartner. Dat er verschillende motivaties voor mannen en vrouwen aan de grondslag liggen voor een huwelijk met een importpartner wordt dus in de differentiëlen naar huwelijksleeftijd niet bevestigd voor de Marokkaanse potentiële importeurs van de tweede generatie. Bovendien kan uit de logitcoëfficiënten worden afgeleid dat het huwelijk met een partner uit het herkomstland niet noodzakelijk gefundeerd is in een traditionalistische motivatie.

¹³ Doordat de categorieën 'secundair onderwijs' en 'hoger onderwijs' voor de Turkse vrouwen werden samengenomen, werden de coëfficiënten voor deze categorieën aan elkaar gelijk gesteld.

Wat de impact op de partnerkeuze van het hoogst behaalde diploma betreft (middelste subgrafiek), volgen de Marokkaanse vrouwen hetzelfde patroon als de Turkse mannen : zo goed als geen verschil voor de diploma's lager dan hoger onderwijs en een sterk dalende kans om met een importpartner gehuwd te zijn voor degenen met een diploma hoger onderwijs. Dit levert een tegengesteld beeld dan hetgeen gevonden werd bij de relatie van de partnerkeuze met de huwelijksleeftijd. Hier zijn het de meest 'moderne' vrouwen die het minst voor een importpartner kiezen. Zoals uit de rechtsubgrafiek blijkt, varieert de impact van het hoogst behaalde diploma op de partnerkeuze niet sterk naar de huwelijksleeftijd. Bij de mannen valt een sterk interactie-effect naar de migrantengeneratie op te merken. Voor de mannen van de eerste generatie daalt de kans om gehuwd te zijn met een importpartner met het opleidingsniveau, terwijl die kans voor de tweede generatie met het opleidingsniveau stijgt. Zo hebben mannen van de tweede generatie met een diploma hoger onderwijs drie keer meer kans om met een importpartner te zijn gehuwd dan mannen van de tweede generatie zonder diploma. In tegenstelling tot de verwachting wordt voor de tweede-generatie Marokkaanse potentiële importeurs gevonden dat de hoogst opgeleide mannen de hoogste, en de hoogst opgeleide vrouwen de laagste kans hebben om gehuwd te zijn met een importpartner.

Logit-analyse 2 : Belgische of West-Europese vs. plaatselijke partner

Via hetzelfde soort analyses als in het voorgaande besteden we in dit gedeelte aandacht aan de keuze tussen een Belgische of West-Europese partner vs. een partner uit de lokale migrantengemeenschap. Tabel 8 geeft voor elke subpopulatie het resultaat van de modelselectie weer.

Tabel 8 : In geselecteerd model opgenomen interactie-effecten¹⁴ voor elke subpopulatie

effect	Turken		Marokkanen	
	mannen ¹⁵	vrouwen ¹⁶	mannen	vrouwen
generatie * huwelijksleeftijd			*	
generatie * diploma			*	*
huwelijksleeftijd * diploma				
L ² (probabiliteit)	21,46 (0,76)		20,40 (0,31)	20,54 (0,49)

De impact van de migrantengeneratie op de partnerkeuze is het zwakst bij de Turkse en het sterkst bij de Marokkaanse mannen (linkersubgrafiek van grafiek 6a en 6b), maar verloopt voor beide subpopulaties op dezelfde wijze. Mannelijke potentiële importeurs van de tweede generatie hebben de hoogste kans om met een Belgische of West-Europese vrouw gehuwd te zijn, en degenen uit de tussengeneratie de laagste (1,4 keer minder dan zij uit de tweede generatie voor de Turken en 2,2 keer minder voor de Marokkanen). Dit U-vormig patroon werd ook in het onderzoek van Esveldt et al. (1995) opgemerkt en kan worden verklaard door een combinatie van enerzijds de evolutie van de huwelijksmarkt voor mannelijke migranten en anderzijds de sociale druk waarmee ze worden geconfronteerd in de keuze van een huwelijkspartner.

De potentiële importeurs uit de pioniersgroep van de eerste generatie werden geconfronteerd met een gebrek aan beschikbare partners van de eigen etnische origine in het immigratieland. Bovendien waren ze los van hun ouders gemigreerd, waardoor er geen sociale weerstand aanwezig was om te huwen met iemand van een andere etnische afkomst.

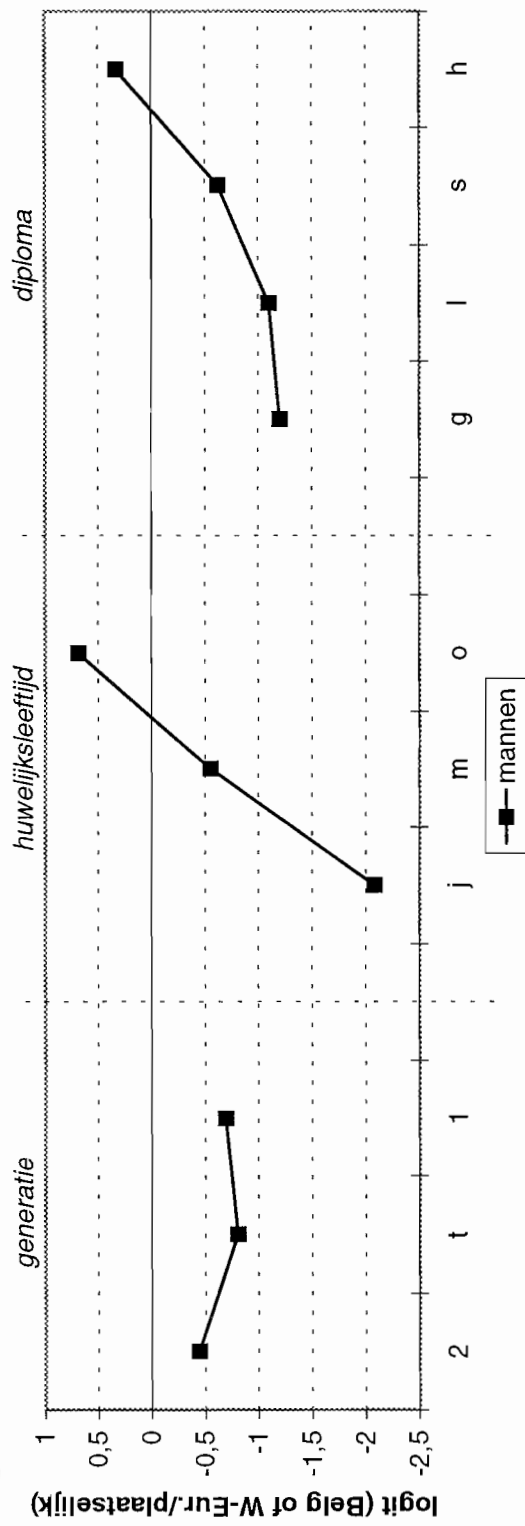
¹⁴ Naast de interactie-effecten is voor elke subpopulatie ook de rechtstreekse impact van elke predictor opgenomen.

¹⁵ Doordat enkel de rechtstreekse effecten van de drie predictoren in het model zijn opgenomen, zal het formaat van de grafiek m.b.t. deze subpopulatie afwijken van die van de overige analyse.

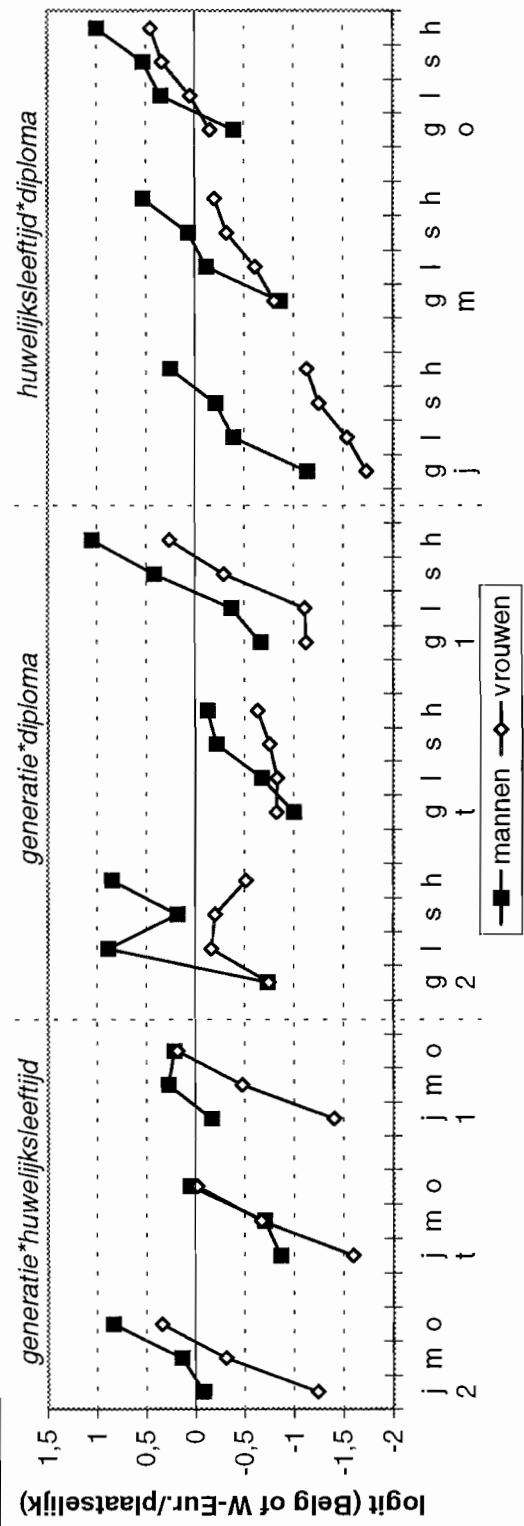
¹⁶ Bij gebrek aan een voldoende hoog aantal Turkse vrouwelijke potentiële importeurs die met een Belgische of West-Europese partner zijn gehuwd (zie tabel 1), kon deze analyse niet worden verricht.

Grafiek 6 : Partnerkeuze van potentiële importeurs (Belg. of W-Eur. vs. plaatselijke partner) : Coëfficiënten van logit-analyse per interactie-effect

a) Turken

b) Marokkanen

Legende

variabele	categorie	code	variabele	categorie	code
migrantengeneratie	2 ^e generatie	2	diploma	geen	g
	tussengeneratie	t		lager onderwijs	l
	1 ^e generatie	1		secundair onderwijs	s
			hoger onderwijs	h	

Beide factoren samen leiden tot een verhoogde kans dat iemand uit die groep voor een Westerse vrouw koos. Eens de tussengeneratie de huwbare leeftijd bereikte, waren door gezinsherenigingen wel potentiële partners van dezelfde etnische origine beschikbaar in het immigratieland. De ouders van de potentiële importeurs uit die generatie konden bovendien druk uitoefenen om te huwen met iemand van dezelfde etnische oorsprong. Hierdoor daalt de kans om met een Westerse vrouw gehuwd te zijn. Dat de tweede generatie een hogere kans heeft om gehuwd te zijn met een Westerse vrouw kan worden verklaard door het moderniseringseffect (Esveldt et al., 1995).

Ook bij de Marokkaanse vrouwen is een licht moderniseringseffect merkbaar, maar door de sterkere sociale weerstand tegen een huwelijk van een moslimvrouw met een niet-moslim man, is dit effect lager dan bij de mannen.

De leeftijd waarop het huwelijk plaatsvond, heeft een zeer sterke impact op de kans om met een Belgische of West-Europese vrouw gehuwd te zijn, in de zin dat die kans stijgt bij een grotere vrijheid in de partnerkeuze. Dit effect is het grootst voor de Turkse mannen: degenen die op latere leeftijd huwden hebben maar liefst 15,9 keer meer kans om met een Belgische of West-Europese vrouw gehuwd te zijn dan zij die op jonge leeftijd huwden (voor de Marokkaanse mannen is dit vier keer meer, en voor de Marokkaanse vrouwen bijna vijf keer meer).

Het opleidingsniveau heeft een positieve impact op de kans om gehuwd te zijn met een Belgische of West-Europese vrouw. Enkel voor de tweede-generatie Marokkaanse mannen en vrouwen is deze relatie niet continu stijgend. Dit wordt veroorzaakt door het uitzonderlijk karakter van degenen zonder diploma of met een diploma lager onderwijs. Als enkel gekeken wordt naar de twee overige categorieën kan worden gezien dat de kans om met een Belgische of West-Europese partner gehuwd te zijn voor de mannen stijgt met het opleidingsniveau, terwijl die bij de vrouwen daalt. Het lijkt waarschijnlijk dat dit terugplooiingseffect bij de best opgeleide Marokkaanse vrouwen van de tweede generatie naar de eigen migrantengemeenschap toe, is toe te schrijven aan de beschikbaarheid van een voldoende aantal hoog opgeleide potentiële partners in de lokale migrantengemeenschap.

2.6.3. Conclusie

De resultaten van de logit-analyses m.b.t. de differentiële partnerkeuze tussen een geïmporteerde vs. een plaatselijke partner leveren niet steeds duidelijke of makkelijk te interpreteren resultaten op. Toch komen er een aantal grote lijnen uit die meer inzicht kunnen verschaffen over de onderliggende oorzaken van het huwen met een partner uit het land van herkomst en die toelaten om de uitgangshypothese te verifiëren. De meest interessante effecten daartoe werden bij de tweede en de tussengeneratie gevonden. Dit is gezien de specifieke samenstelling van de groep van potentiële importeurs van de eerste generatie ook niet verwonderlijk.

De veronderstelling dat achter het huwelijk met een importpartner verschillende motivaties voor mannen en vrouwen zitten, werd enkel bevestigd in de partnerkeuze van de Turkse potentiële importeurs. Bij hen werd inderdaad gevonden dat het de mannen met de meest traditionele kenmerken (i.v.m. huwelijksleeftijd en opleidingsniveau) zijn die de hoogste kans hebben om met een importpartner gehuwd te zijn, terwijl die kans het hoogst is bij de vrouwen met de meest moderne kenmerken. Bij de Marokkanen daarentegen is het beeld heel wat complexer. Bij de Marokkaanse mannen van de tussengeneratie werden zo goed als geen effecten gevonden, terwijl het patroon van de tweede-generatie mannen aansluit bij dat van de Turkse vrouwen. Bij de Marokkaanse vrouwen stijgt de kans om met een partner uit Marokko gehuwd te zijn met de keuzevrijheid bij de partnerkeuze, maar daalt die met het opleidingsniveau.

Hieruit zou voorzichtig kunnen worden geconcludeerd dat de keuze tussen een plaatselijke of importpartner bij de Turkse potentiële importeurs kan gesitueerd worden langs de traditionalisme-modernisme-as, terwijl voor hun Marokkaanse tegenhangers in sterkere mate andere (waarschijnlijk socio-economische) motieven meespelen in hun partnerkeuze.

Duidelijke effecten werden gevonden van de drie predictoren op de differentiële partnerkeuze tussen een Belgische of West-Europese partner vs. een partner uit de lokale migrantengemeenschap. De kans om gehuwd te zijn met een Belgische of West-Europese partner is het grootst voor degenen die vrijer zijn in hun partnerkeuze (op oudere leeftijd gehuwd), die hoog opgeleid zijn en die tot de tweede generatie behoren. De enige uitzondering hierop wordt gevormd door de hoog opgeleide Marokkaanse vrouwen van de tweede generatie die een hoge preferentie vertonen voor een partner uit de lokale migrantengemeenschap.

3. Vergelijking van geïmporteerde met plaatselijke partners

Tot nog toe ging de interesse enkel uit naar de determinanten van de partnerkeuze en lag de focus bij degenen die de keuze maken tussen een partner uit het land van herkomst en een partner in België. In dit gedeelte richten we de aandacht op de andere kant van het verhaal door de kenmerken van degenen die 'gekozen' worden met elkaar te vergelijken.

Om eventuele evoluties over de tijd na te kunnen gaan, gebruiken we de periode waarin het huwelijk plaatsvond als controlevariabele. Een andere reden om te controleren voor de huwelijksperiode is dat voor de meest recent gesloten huwelijken (na 1988) met een importpartner, deze laatste vaak nog niet in België is aangekomen op het moment van de volkstelling. Daarom beperken we de vergelijking tot alle huwelijken die vóór 1989 werden gesloten.

De individuen waarmee we de geïmporteerde partners vergelijken, zijn degenen die in de periode waarin het huwelijk plaatsvond in België aanwezig waren. Voor het 'in België aanwezig zijn' gebruiken we dezelfde voorwaarde als bij de potentiële importeurs (in België geboren of minstens 2 jaar voor het huwelijk naar België gemigreerd). Meer concreet gaat het om volgende groepen :

- Degenen die gehuwd zijn met een partner uit de lokale migrantengemeenschap.
- Degenen die zelf gehuwd zijn met een geïmporteerde partner.
- Degenen die op basis van hun eigen kenmerken voldoen aan de voorwaarden om potentiële importeur te zijn, maar waarvan onvoldoende informatie van de partner beschikbaar is om uit te maken of ze gehuwd zijn met een plaatselijke of een geïmporteerde partner.

Deze drie groepen worden in één categorie samengenomen en noemen we de 'plaatselijke partners'. In tabel 9 staan de aantallen per subpopulatie die deze definitie oplevert.

Tabel 9 : Aantal personen in de categorieën geïmporteerde, plaatselijke en plaatselijke partner van de eerste generatie per subpopulatie

categorie	Turken		Marokkanen	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
<i>importpartner</i>	2281	4461	2288	5109
<i>plaatselijke partner</i>	7256	5144	10299	7983
<i>plaatselijke partner (1^e gen.) (subgroep van vorige cat.)</i>	2768	730	7221	1517

De kenmerken waarop we de geïmporteerde partners met de plaatselijke vergelijken, zijn het onderwijsniveau, de tewerkstellingsstatus (al of niet werken), de reden van niet werken (voor de vrouwen), de beroepsstatus (voor de mannen), de pariteit (enkel voor de vrouwen) en de gezinssamenstelling; steeds controlerend voor de huwelijksperiode.

Per huwelijksperiode geven we de relatieve frequentieverdeling over de categorieën van deze variabelen voor de twee soorten partners in grafieken weer. De tabellen waarop deze grafieken gebaseerd zijn, staan in bijlage 4. Omdat de plaatselijke partners in om het even welke migrantenge-

neratie kunnen thuishoren, terwijl alle geïmporteerde partners per definitie eerste-generatie migranten zijn, wordt ook de relatieve frequentieverdeling voor de plaatselijke partners van de eerste generatie opgenomen.

3.1. Onderwijsniveau

Net zoals bij de analyse van de determinanten van de partnerkeuze operationaliseren we het onderwijsniveau als het hoogst (om het even waar) behaalde diploma, met behoud van dezelfde categorieën.

Zoals uit de vergelijking van grafiek 7a en 7b blijkt, zijn er sterke verschillen in de relatieve verdelingen van het onderwijsniveau tussen Turken en Marokkanen. In alle huwelijksperiodes, en zowel voor mannen als vrouwen, als voor de geïmporteerde en de plaatselijke partners is de proportie die geen diploma heeft behaald groter voor de Marokkanen dan voor de Turken, en is de proportie met een diploma secundair onderwijs kleiner bij de Marokkanen dan bij de Turken. Langs de andere kant is de proportie met een diploma hoger onderwijs systematisch hoger ligt bij de Marokkanen dan bij de Turken. Hoewel het algemene onderwijsniveau bij de Marokkanen lager ligt dan bij de Turken, is er dus in de Marokkaanse migrantengemeenschap een proportioneel grotere groep hoog opgeleiden aanwezig dan bij de Turken. Ondanks dit niveauverschil verlopen de differentiële naar huwelijksperiode en type van partner bij beide populaties op dezelfde wijze.

Een algemene stijging in de tijd van het opleidingsniveau van de plaatselijke partners is voor alle subpopulaties duidelijk merkbaar (grafiek 7). De proportie zonder diploma neemt met ongeveer de helft af, terwijl de proportie met een diploma secundair onderwijs stelselmatig toeneemt met de huwelijksperiode. Dit wordt veroorzaakt doordat de beter opgeleide allochtonen van de tweede generatie pas in de meest recente periodes gehuwd zijn.

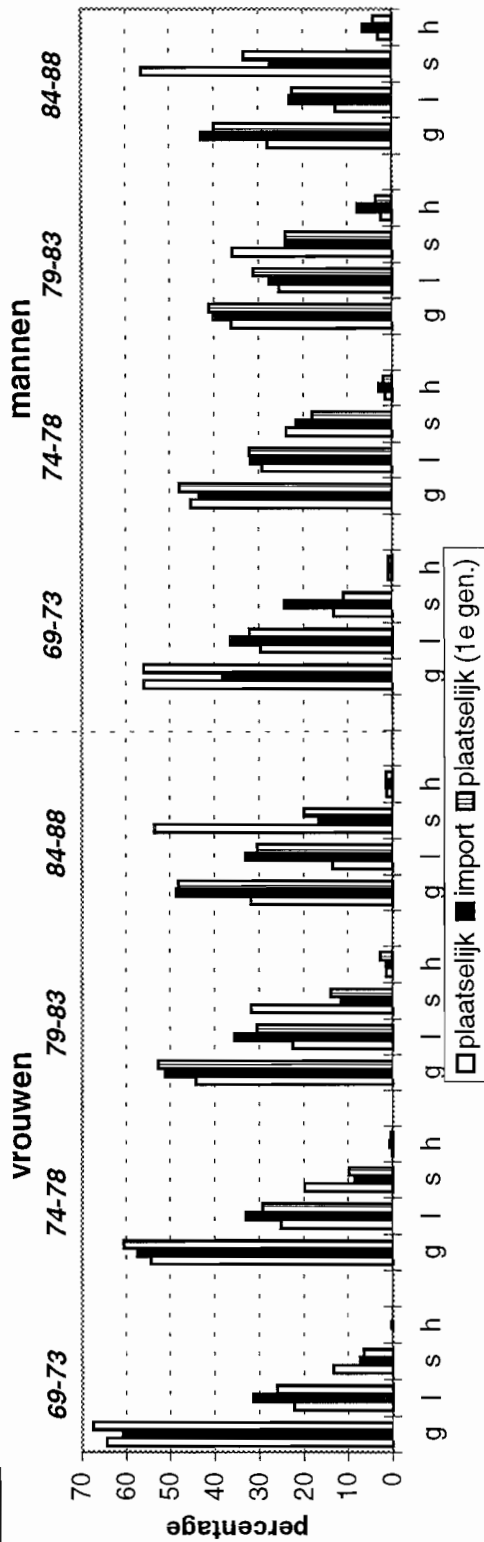
Het onderwijsniveau van de geïmporteerde bruiden daarentegen neemt slechts in lichte mate toe, en bij de geïmporteerde bruidegoms is er zo goed als geen evolutie waar te nemen. Wel kan bij deze laatste groep een lichte stijging van de proportie met een diploma hoger onderwijs worden waargenomen. Er treedt m.a.w. een lichte polarisering op bij de recent geïmporteerde bruidegoms naar onderwijsniveau.

Wat de verschillen tussen de plaatselijke en de geïmporteerde partners betreft, resulteert dit voor de vrouwen in een stelselmatige toename van het verschil naar het hoogst behaalde diploma met de huwelijksperiode. In de vroegste periode is er zo goed als geen verschil tussen de plaatselijke bruiden en de geïmporteerde, terwijl in de meest recente huwelijksperiode de plaatselijke bruiden duidelijk beter zijn opgeleid dan de geïmporteerde.

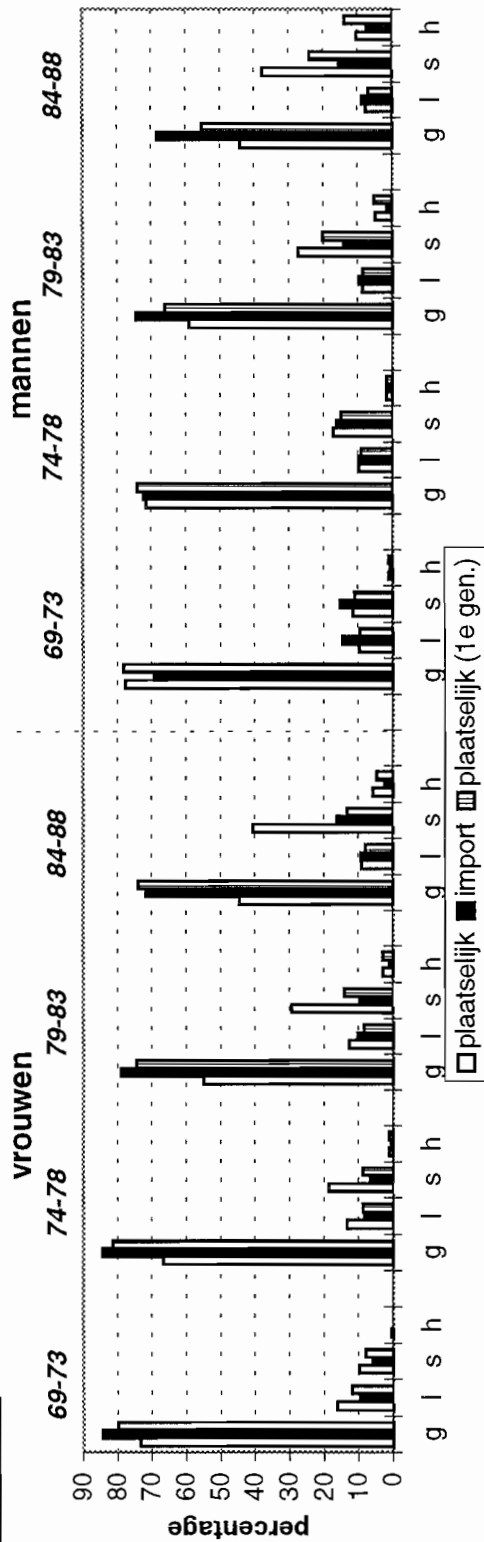
Als de geïmporteerde bruiden worden vergeleken met de plaatselijke bruiden van de eerste generatie valt dit verschil weg. Hieruit kunnen we besluiten dat dit verschil is toe te schrijven aan het verschil in het onderwijssysteem tussen België en Turkije of Marokko. Bij de mannen doet zich hetzelfde fenomeen voor, met evenwel dit verschil dat de geïmporteerde mannen in de vroegste huwelijksperiode beter zijn opgeleid dan de plaatselijke partners. Dit kan worden verklaard door de selectiviteit van de arbeidsmigratie naar diploma, in de zin dat het vooral de lager opgeleide mannen waren die in het kader van een arbeidsmigratie naar België migreerden (Surkyn & Reniers, 1996), terwijl dit selectie-effect niet speelt voor degenen die naar België komen in het kader van een huwelijk.

Grafiek 7 : Procentuele verdeling van de geïmporteerde en de plaatselijke partners naar diploma (per huwelijksperiode)

a) Turken

b) Marokkanen

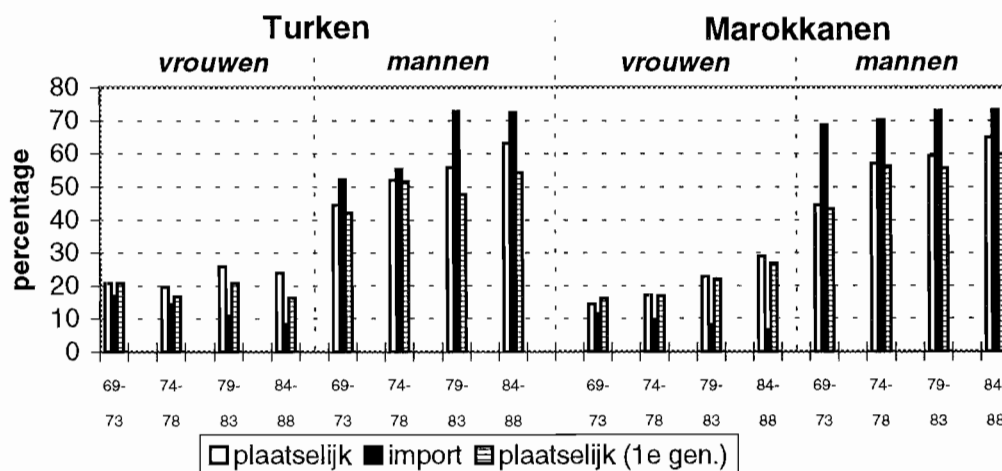
Legende

variabele	categorie	code
diploma	geen	g
	lager onderwijs	l
	secundair onderwijs	s
	hoger onderwijs	h

3.2. Tewerkstellingssituatie

De achterliggende betekenis van de tewerkstellingsstatus is anders voor mannen dan voor vrouwen. In het traditionele rollenpatroon is het de man die buitenshuis gaat werken, terwijl de vrouw de dagelijkse taken in de huishouding en de opvoeding van de kinderen op zich neemt. Waar het buitenshuis werken van de man m.a.w. een vanzelfsprekendheid is, is het al of niet buitenshuis werken van de vrouw een belangrijke indicator van de mate van traditionalisme. In gezinnen met een hoge mate van traditionalisme zal de kans eerder gering zijn dat de vrouw buitenshuis werkt of opgeeft dat ze werkzoekend is, terwijl de gezinnen waar de vrouw buitenshuis gaat werken een minder traditionele koers varen op het vlak van de taakverdeling tussen de echtgenoten.

Grafiek 8 : Percentage van de geïmporteerde en de plaatselijke partners die beroepsactief zijn (per huwelijksperiode)

3.2.1. Vrouwen

Terwijl de proportie van de Turkse plaatselijke bruiden die buitenshuis werken - op een lichte stijging in de meest recente periodes na - zo goed als constant blijft, en voor de Marokkaanse stijgt, kan een sterke daling met de huwelijksperiode worden waargenomen van de proportie geïmporteerde bruiden die buitenshuis werken (grafiek 8). Als de geïmporteerde bruiden enkel worden vergeleken met de plaatselijke bruiden van de eerste generatie worden deze verschillen kleiner, maar blijven ze - vooral voor de meest recent gehuwden - aanzienlijk. Het buitenshuis werken van een geïmporteerde bruid wordt dus belemmerd door de recentheid van haar migratie.

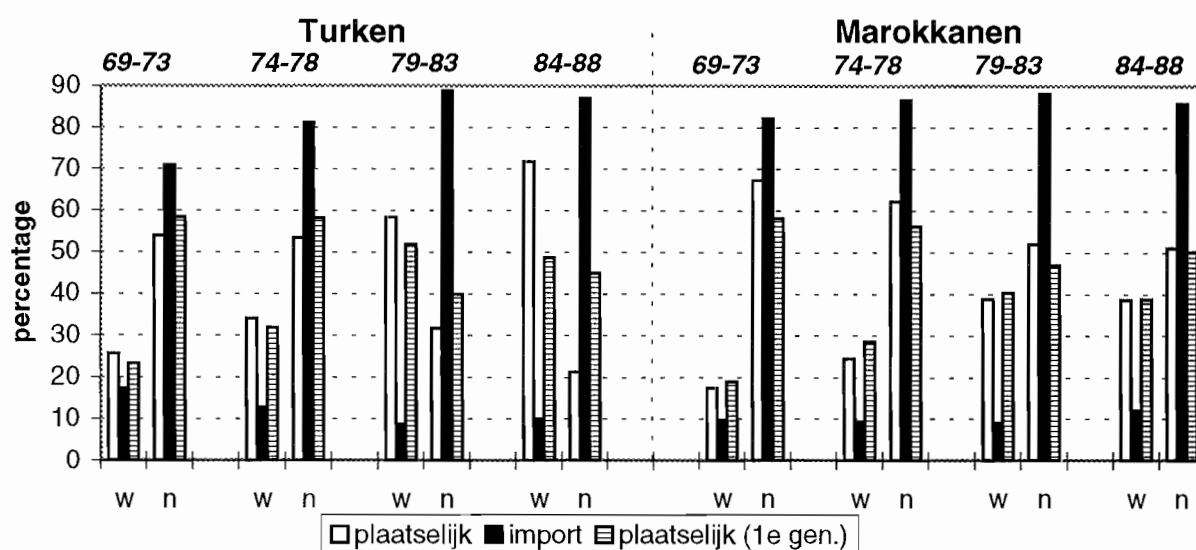
Gezien de hoge proportie vrouwen die niet werken, is het zinvol om ook te kijken naar de reden waarom ze niet werken (grafiek 9). Onze interesse gaat daarbij uit naar de proportie die aangeeft dat ze werkzoekend zijn t.o.v. de proportie die nooit heeft gewerkt en ook niet werkzoekend is. Bij de Turkse plaatselijke vrouwen stijgt de proportie werkzoekende vrouwen met de huwelijksperiode, terwijl de proportie van de Turkse plaatselijke vrouwen die nooit hebben gewerkt en ook niet werkzoekend zijn sterk daalt vanaf de huwelijksperiode 1974-78. Bij de Marokkaanse plaatselijke vrouwen is dezelfde evolutie merkbaar, zij het dat die minder sterk uitgesproken is. De jongere plaatselijke vrouwen uit de tweede generatie (die recent huwden) vertonen m.a.w. een grotere wens om buitenshuis te werken dan de oudere plaatselijke vrouwen uit de eerste generatie (degenen die in de vroegste huwelijksperiodes huwden), en die wens is sterker bij de Turkse dan bij de Marokkaanse plaatselijke vrouwen.

Bij de Turkse geïmporteerde partners daalt de proportie die buitenshuis wenst te werken met de huwelijksperiode, en stijgt de proportie die nooit heeft gewerkt en niet werkzoekend is (behalve in de twee meest recente periodes waar deze proporties nagenoeg gelijk zijn). Bij de Marokkaanse

geïmporteerde bruiden blijft de proportie die werkzoekend is zo goed als constant in de verschillende huwelijksperiodes, met zelfs een lichte stijging bij de meest recent gehuwden.

Zowel voor de Turkse als de Marokkaanse vrouwen is de proportie werkzoekenden in elke huwelijksperiode groter voor de plaatselijke vrouwen dan voor de geïmporteerde, met een zeer aanzienlijk verschil in de meest recente huwelijksperiodes. Deze verschillen worden iets gematigder als de geïmporteerde bruiden enkel worden vergeleken met de plaatselijke bruiden van de eerste generatie, maar ze blijven - vooral voor de meest recent gehuwden - aanzienlijk groot. Recent gemigreerde bruiden acclimatiseren m.a.w. in de besloten huiskring. Dat ook bij de vrouwen die reeds langer gehuwd zijn, de proportie buitenshuis werkende vrouwen en de proportie van de vrouwen die opgeeft dat ze werkzoekend zijn stelselmatig lager is bij de importpartners dan bij de plaatselijke kan wijzen op het meer traditionele karakter van de gezinnen met een bruid uit het land van herkomst.

Grafiek 9 :Reden van niet werken naar type partner en huwelijksperiode (vrouwen)

variabele	categorie	code
reden van niet werken	werkzoekend	w
	nooit gewerkt, niet werkzoekend	n

3.2.2. mannen

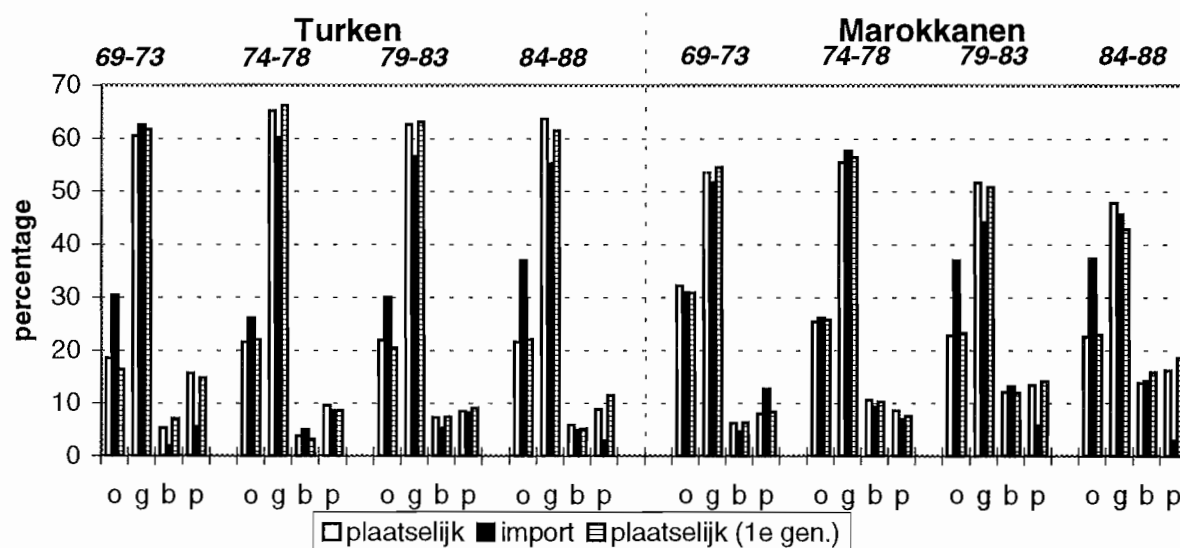
De verschillen tussen de plaatselijke en de importpartners naar de tewerkstellingsstatus levert bij de mannen een tegengesteld beeld op dan dat bij de vrouwen. Voor alle huwelijksperiodes en zowel voor Turken als Marokkanen is de proportie van beroepsactieven hoger bij de geïmporteerde dan bij de plaatselijke partners, ook t.o.v. die van de eerste generatie (grafiek 8). In tegenstelling tot wat op het eerste zicht zou verwacht worden, is dit ook het geval in de meest recente huwelijksperiode. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de gezinnen met een echtgenoot uit het land van herkomst meer dan de plaatselijke koppels en de koppels met een geïmporteerde bruid, onmiddellijk na het huwelijk zelfstandig gaan wonen (cf. infra). Door de financiële zelfstandigheid die hiermee samenhangt, is de noodzaak tot werken voor de geïmporteerde echtgenoten groter. Daartoe krijgen ze de gelegenheid in enkele nijverheidstakken die bekend staan om hun veelvuldig beroep op recent gemigreerde arbeidskrachten (Surkyn, 1995).

Om een zicht te krijgen op de beroepsstatus van het uitgevoerde werk, wordt gebruik gemaakt van de ISCO-88 classificatie van beroepen. Volgende brede categorieën worden gehanteerd :

- ongeschoolde arbeid (ISCO-88 : 9110-9339)
- geschoolde arbeid (ISCO-88 : 6110-8349)
- bedienden (ISCO-88 : 4110-5239)
- professionelen¹⁷ (ISCO-88 : 1110-3489)

Uit grafiek 10 komt de sterke concentratie van zowel de geïmporteerde als de plaatselijke Turkse en Marokkaanse mannen in de beroepen met de laagste status duidelijk naar voor : meer dan 70% zit in de categorieën ongeschoolde of geschoolde arbeid. Bij de vergelijking tussen de types van bruidegoms komt duidelijk tot uiting dat de geïmporteerde bruidegoms nog meer dan de plaatselijke (ook t.o.v. van die van de eerste generatie) geconcentreerd zitten in de beroepen met de aller laagste status : de proportie geïmporteerde bruidegoms in de categorie ongeschoolde arbeid is voor elke huwelijksperiode groter dan die bij de plaatselijke bruidegoms, terwijl de proportie van de geïmporteerde mannen in alle overige beroeps categorieën (een enkele uitzondering niet te na gesproken) kleiner is dan die van de plaatselijke bruidegoms. Deze verschillen zijn het grootst voor de meest recent gehuwden. In een arbeidsmarktsegment dat al geconcentreerd is aan het laagste einde van de beroepsstratificatie zijn het m.a.w. de geïmporteerde bruidegoms die helemaal onderaan bengelen. Dit moet enigszins afgezwakt worden voor de Marokkaanse geïmporteerde bruidegoms die in de twee vroegste periodes zijn gehuwd. Bij deze mannen is zo goed als geen verschil merkbaar tussen de geïmporteerde en de plaatselijke bruidegoms.

Grafiek 10 : Type tewerkstelling naar type partner en huwelijksperiode (mannen)

variabele	categorie	code
beroepsstatus	ongeschoolde arbeid	o
	geschoolde arbeid	g
	bedienden	b
	professionelen	p

¹⁷ Deze categorie kan niet op de 'klassieke' manier worden geïnterpreteerd. Meestal worden onder de term 'professionelen' de beroepen met de hoogste status begrepen zoals directeurs, hoge ambtenaren, afdelingshoofden, academici, beoefenaars van vrije beroepen, enz. Hoewel er een zeer beperkt aantal zulke gevallen in de dataset zitten, bestaat de grote meerderheid van die groep uit zelfstandige groot- of kleinhandelaars, eigenaars van een horecazaak, leraars, onderwijzers, opzichters en ploegbazen.

3.3. Pariteit

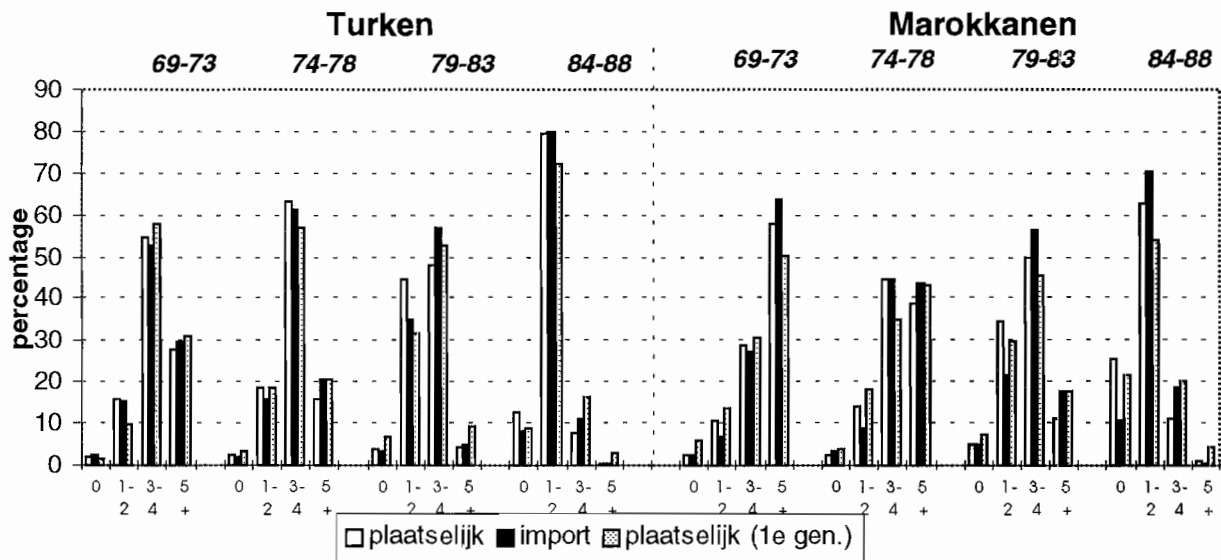
Gezien het primordiale belang van het hebben van kinderen in de traditionele Turkse en Marokkaanse cultuur levert het aantal levend geboren kinderen uit een huwelijk een goede indicator van de mate van traditionalisme. Om de pariteit te meten gebruiken we een variabele die bestaat uit vier categorieën : geen kinderen, één of twee kinderen, drie of vier kinderen, en vijf of meer kinderen.

Bij de Turkse vrouwen die in de twee vroegste periodes zijn gehuwd (die grotendeels de vruchtbare levensperiode hebben afgesloten), zijn slechts zeer kleine verschillen merkbaar tussen de twee types van partners. De pariteit van de geïmporteerde bruiden is er lichtjes hoger dan die van de plaatselijke, wat tot uiting komt in de iets hogere proportie vrouwen met vijf of meer kinderen. Deze verschillen zijn iets groter bij de vrouwen die in de twee meest recente periodes zijn gehuwd, met het grootste verschil bij degenen gehuwd in de periode van 1979 tot 1983. De geïmporteerde vrouwen zijn er sterker vertegenwoordigd in de groepen met drie of meer kinderen, en minder sterk in de groepen met twee of minder kinderen.

Bij de Marokkaanse vrouwen vinden we dezelfde verschillen terug als bij de Turkse, maar de verschillen tussen de twee types van partners zijn er meer uitgesproken.

Bij beide subpopulaties worden de grootste verschillen gevonden in de twee meest recente huwelijksperiodes. Omdat de uiteindelijke vruchtbaarheid van deze vrouwen niet gekend is, kan hier enkel uit besloten worden dat er een verschil is in de timing van de geboorten. De geïmporteerde vrouwen krijgen hun kinderen iets sneller dan de plaatselijke, maar of dit uiteindelijk zal resulteren in een hogere finale vruchtbaarheid blijft een open vraag. Voor de groep vrouwen die hun actieve vruchtbaarheidsperiode zo goed als afgesloten hebben (de langst gehuwden) vonden we in elk geval geen grote verschillen. Toch wijst het iets sneller krijgen van kinderen bij de geïmporteerde bruiden op het traditioneler karakter van koppels met een importbruid.

Grafiek 11 : Pariteit naar type partner (per huwelijksperiode)

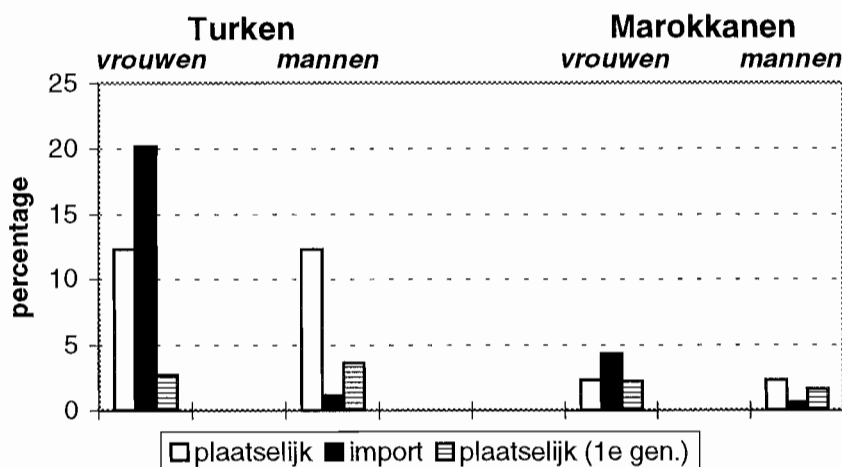

3.4. Gezinsamenstelling

In de virilokale huwelijkstraditie, die stevig is ingebed in de Turkse en Marokkaanse cultuur, gaat een pas gehuwd koppel vaak een tijd inwonen bij de ouders van de echtgenoot vooraleer zelfstandig te gaan wonen. We wensen hier na te gaan of dit ook in de migrantengemeenschap in België het geval is, en of er ev. verschillen ngl. het type van partner kunnen opgespoord worden. Hiertoe vergelijken we de proportie van de gezinnen dat bij één van de ouders inwoont in de meest recente huwelijksperiode. Gezien het tijdelijk karakter van het inwonen kan daar de meest zinvolle vergelijking worden gemaakt.

De proportie die kort na het huwelijk inwoont bij één van de ouders is ongeveer dubbel zo groot bij de koppels met een bruid uit het land van herkomst dan bij de plaatselijke koppels¹⁸, terwijl de proportie van de koppels met een geïmporteerde bruidegom dat inwoont bij één van de ouders quasi nihil is. Het grote verschil tussen de koppels met een importbruid en die met een importbruidegom heeft alles te maken met de virilokale huwelijkstraditie. Aangezien de ouders van de importbruidegom niet in België aanwezig zijn, zouden die koppels moeten breken met deze traditie. Deze traditie is echter zo sterk ingebakken dat ze - ondanks de moeilijke omstandigheden waarin ze verkeren - in grote getale onmiddellijk na het huwelijk zelfstandig gaan wonen.

Grafiek 12 : Percentage van de geïmporteerde en de plaatselijke partners dat inwoont bij de ouders (voor zij gehuwd in de periode 1984-'88)

Zeer opvallend is ook dat pas gehuwde Turkse koppels (om het even met welk soort partner) veel frequenter dan de Marokkaanse gaan inwonen bij één van de ouders. Dit wijst op de aanwezigheid van sterkere familiebanden en een sterker ontwikkelde sociale structuur bij de Turkse dan bij de Marokkaanse migrantenpopulatie.

3.5. Conclusie

Uit de verschillen naar de tewerkstellingssituatie, de pariteit en de incidentie van het inwonen bij de ouders zouden we kunnen afleiden dat zowel Turkse als Marokkaanse gezinnen met een importbruid gekenmerkt worden door een hogere mate van traditionalisme (meer frequent inwonen bij de ouders, sneller krijgen van kinderen, minder beroepsactieve vrouwen) dan de plaatselijke koppels. Voor de Turkse koppels is dit niet verwonderlijk, omdat ook bij de determinanten van de partnerkeuze naar boven kwam dat de mannen met de minst moderne kenmerken (qua huwelijksleeftijd en diploma) de hoogste kans hebben om met een importbruid gehuwd te zijn. Daarentegen vonden we

¹⁸ Voor de 'plaatselijke partners' wordt een andere definitie gebruikt dan in de voorgaande vergelijkingen. Tot nog toe hadden we het over een plaatselijke man of vrouw, maar omdat de gezinsamenstelling zich op het koppelniveau situeert, is dit hier niet zinvol. Vandaar dat de koppels met een geïmporteerde partner vergeleken worden met de koppels waarvan beide echtgenoten in België verbleven vóór het huwelijk. We spreken daarom van 'plaatselijke koppels'.

bij de Marokkaanse mannen dat het degenen met de meest moderne kenmerken zijn die de hoogste kans hebben om met een importbruid te zijn gehuwd. Dat ook hun echtgenotes gekenmerkt worden door een hogere mate van traditionalisme kan met de gebruikte gegevens niet eenduidig worden verklaard. Twee mogelijke denkpistes achten we in dit verband relevant. Ofwel zijn de meer moderne Marokkaanse mannen op zoek naar traditionele partners uit het herkomstland, ofwel lijken de kenmerken van hun partners naar een hogere mate van traditionalisme te verwijzen, terwijl ze eigenlijk veroorzaakt worden door de specifieke omstandigheden waarin de koppels met een importbruid zich bevinden.

De combinatie van de kenmerken van de gezinnen met een bruidegom uit het land van herkomst heeft tot gevolg dat deze koppels zich in een zeer precaire situatie bevinden. Niet enkel zijn de recent gemigreerde (taalonkundige) bruidegoms in vergelijking met de plaatselijke partners slechter opgeleid en sterker vertegenwoordigd in beroepen met de laagste status, maar bovendien missen deze koppels de traditionele ondersteunende familiebanden.

4. Discussie

De verdere ontwikkeling van de huwelijksmigratie is afhankelijk van de evolutie van factoren op de drie verschillende abstractieniveaus. De factoren die zich op het macroniveau situeren, lijken daarbij de minste kans te hebben om op korte termijn te veranderen. Hierdoor kan redelijkerwijs worden verwacht dat er in Turkije en Marokko ook in de komende jaren een migratiepotentieel zal blijven bestaan, waarvoor de enige uitweg wordt gevormd door een huwelijk met iemand uit de migrantengemeenschap in België.

Wat de factoren op het mesoniveau betreft, is het de vraag of de kracht en sterkte van de migratienetwerken zal verslappen naarmate de migrantengroep langer in België verblijft. Langs de ene kant lijkt het waarschijnlijk dat naarmate de aangroeiende groep van jongeren van de tweede generatie de oudere eerste generatie in aantal overstijgt, deze banden zullen afzwakken. Bovendien zijn er indicaties dat deze laatste groep na een langer verblijf in België minder gericht is op de streek van herkomst; een evolutie die voor de Marokkanen meer uitgesproken is dan voor de Turken. Ook zijn de migranten van de eerste generatie minder en minder geneigd om toe te geven aan de druk die vanuit de achterban in de herkomstlanden wordt uitgeoefend om hun kinderen te laten huwen met een kennis of verwante uit het herkomstland (Böcker, 1994a), en worden de kinderen meer vrijgelaten in de keuze van een huwelijkspartner. Het niet (kunnen) toegeven aan die druk houdt dan een verdere afbrokkeling van de band in. Anderzijds leiden de huidige huwelijksmigraties tot een bevestiging van de bestaande netwerken, of kunnen ze aan de oorsprong liggen van het ontstaan van nieuwe banden. Bovendien leiden ze tot een continue aanvulling van migranten van de eerste generatie zodat het systeem van huwelijksmigratie zelfbestendig kan worden. Omdat beide evoluties gelijktijdig plaatsvinden, is de kans reëel dat een migrantenpopulatie met twee snelheden qua betrokkenheid op de Belgische context ontstaat. Aan de ene kant zijn er degenen die huwen met een partner in België en verder zullen vervreemden van hun 'roots' of er althans minder diepgaande banden mee zullen onderhouden, en aan de andere kant de groep van degenen die gehuwd zijn met een importpartner die sterke banden zullen blijven onderhouden met verwanten en kennissen in de landen van herkomst.

Op het microniveau is de hang naar een 'gelijke' partner de ultieme drijfveer voor de huwelijksmigraties. De vraag is hoe de aangroeiende groep van jongeren van de tweede generatie die 'gelijkheid' zullen invullen. Zoals uit het onderzoek van Esveldt et al. (1995) blijkt, wil de overgrote meerderheid van de ongehuwden wel huwen met iemand van dezelfde etnische origine, maar expliciteert slechts een zeer kleine groep de wens om met een partner uit het herkomstland te huwen. Dit werd door hen geïnterpreteerd als een bevestiging voor de idee dat het concept 'gelijke partner' langzaamaan zal ingevuld worden als een partner van dezelfde etnische origine uit de lokale migrantengemeenschap. Aan deze gedachtegang is de idee gekoppeld dat het huwen met een partner uit het herkomstland

een traditioneel patroon is dat, naarmate het integratie- en moderniseringsproces voortgaat, in frequentie zal afnemen.

In de analyse naar de determinanten van de partnerkeuze werd ook hier (behalve voor de Marokkaanse vrouwen) een indicatie gevonden van een moderniseringseffect op de partnerkeuze, in de zin dat de tweede generatie een hogere kans heeft om gehuwd te zijn met een partner uit de lokale migrantengemeenschap dan de tussengeneratie. Desalniettemin blijkt dat de meerderheid van de reeds gehuwde alloctonen van de tweede generatie gehuwd is met een importpartner, dat er in de meest recente periode een sterk stijgende tendens is van de proportie huwelijken met een importpartner, en werden ook belangrijke differentiëlen waargenomen binnen de tweede generatie die er zeker niet op wijzen dat het huwelijk met een partner uit het herkomstland louter een uiting is van traditionalisme. Controlerend voor het effect van de migrantengeneratie zijn het (behalve bij de Turkse mannen) degenen met de meest moderne kenmerken die de hoogste kans hebben om met een importpartner te zijn gehuwd. De onderliggende motivaties voor het huwen met een importpartner kunnen dan niet louter tegen de achtergrond van traditionalisme worden geplaatst. Dit heeft als belangrijkste gevolg dat het niet erg waarschijnlijk lijkt dat het huwen met een partner uit het herkomstland een uitdovend fenomeen is.

Bibliografie

Alba, Richard D. (1988)

Interpreting the parameters of log-linear models, in : Scott Long, J.(ed.), *Common problems, proper solutions. Avoiding error in quantitative research*, pp. 258-287, Newbury Park : Sage Publications Inc., 335 p.

Böcker, Anita (1994a)

Op weg naar een beter bestaan. De ontwikkeling van de maatschappelijke positie van Turken in Nederland. in : Vermeulen, Hans & Rinus Penninx (eds.), *Het democratisch ongeduld. De emancipatie en integratie van zes doelgroepen van het minderhedenbeleid*. Amsterdam : Het Spinhuis.

Böcker, Anita (1994b)

The study of migration networks : The case of Turkish migration to Western Europe. paper gepresenteerd op de Workshop on the Root Causes of International Migration, Luxemburg, 14-16 dec. 1994, 28 p.

Esveldt, Ingrid et al. (1995)

Migratiemotieven, migratienetwerken en partnerkeuze van Turken en Marokkanen in Nederland. Den Haag : NIDI, 249 p.

Lesthaeghe, Ron & Johan Surkyn (1996)

Aisha is Fatma niet. Culturele diversiteit en fragmentatie van moderniteit bij Turkse en Marokkaanse vrouwen in België. Brussel & Gent : Working papers etnische minderheden in België, Centrum voor Sociologie (VUB) & Vakgroep Bevolkingswetenschappen (RUG), WP1996-1, 38p.

Surkyn, Johan (1995)

Turkse en Marokkaanse gezinnen in migratie. Brussel & Gent : Working papers etnische minderheden in België, Centrum voor Sociologie (VUB) & Vakgroep Bevolkingswetenschappen (RUG), 1995-2, 26 p.

Surkyn, Johan & Georges Reniers (1996)

Selecte gezelschappen. *Bevolking en Gezin*, boekaflevering 1996.

Bijlage 1 : Determinanten van de partnerkeuze : multivariate frequentietabellen

Tabel 1 : Partnerkeuze van Turkse mannelijke potentiële importeurs ouder dan 20 jaar naar generatie, huwelijksleeftijd en hoogst behaalde diploma

Generatie	Huwelijksleeftijd	Diploma	Partnerkeuze			totaal
			B/WE bruid	plaatselijke bruid	importbruid	
2 ^e generatie	-19	geen	1 ,8%	33 25,4%	96 73,8%	130 100,0%
		LO	1 1,8%	11 20,0%	43 78,2%	55 100,0%
		SO	2 ,7%	45 16,5%	226 82,8%	273 100,0%
		HO	0 ,0%	2 28,6%	5 71,4%	7 100,0%
	20-23	geen	7 4,3%	42 25,8%	114 69,9%	163 100,0%
		LO	8 10,8%	19 25,7%	47 63,5%	74 100,0%
		SO	34 6,8%	87 17,5%	377 75,7%	498 100,0%
		HO	2 10,5%	5 26,3%	12 63,2%	19 100,0%
	24+	geen	15 23,4%	20 31,3%	29 45,3%	64 100,0%
		LO	5 19,2%	9 34,6%	12 46,2%	26 100,0%
		SO	38 25,3%	22 14,7%	90 60,0%	150 100,0%
		HO	12 44,4%	5 18,5%	10 37,0%	27 100,0%
tussengen.	-19	geen	2 ,6%	51 15,7%	272 83,7%	325 100,0%
		LO	1 ,5%	34 16,9%	166 82,6%	201 100,0%
		SO	2 ,6%	59 16,3%	302 83,2%	363 100,0%
		HO	1 9,1%	5 45,5%	5 45,5%	11 100,0%
	20-23	geen	13 3,8%	63 18,6%	263 77,6%	339 100,0%
		LO	6 3,2%	33 17,4%	151 79,5%	190 100,0%
		SO	26 4,2%	103 16,6%	492 79,2%	621 100,0%
		HO	5 16,1%	6 19,4%	20 64,5%	31 100,0%

(vervolg op volgende bladzijde ...)

(... vervolg tabel 1)

Generatie	Huwelijks- leeftijd	Diploma	Partnerkeuze			<i>totaal</i>
			B/WE bruid	plaatselijke bruid	importbruid	
<i>tussengen.</i>	24+	<i>geen</i>	14 12,4%	22 19,5%	77 68,1%	113 100,0%
		<i>LO</i>	6 10,7%	15 26,8%	35 62,5%	56 100,0%
		<i>SO</i>	32 15,0%	39 18,3%	142 66,7%	213 100,0%
		<i>HO</i>	6 35,3%	3 17,6%	8 47,1%	17 100,0%
<i>1^e generatie</i>	-19	<i>geen</i>	5 2,8%	35 19,7%	138 77,5%	178 100,0%
		<i>LO</i>	1 ,8%	27 20,6%	103 78,6%	131 100,0%
		<i>SO</i>	0 ,0%	9 12,0%	66 88,0%	75 100,0%
		<i>HO</i>	0 ,0%	0 ,0%	2 100,0%	2 100,0%
	20-23	<i>geen</i>	10 2,6%	96 24,8%	281 72,6%	387 100,0%
		<i>LO</i>	13 4,7%	58 20,9%	206 74,4%	277 100,0%
		<i>SO</i>	15 5,9%	53 20,9%	185 73,1%	253 100,0%
		<i>HO</i>	3 16,7%	3 16,7%	12 66,7%	18 100,0%
	24+	<i>geen</i>	78 10,9%	140 19,6%	496 69,5%	714 100,0%
		<i>LO</i>	35 8,9%	61 15,5%	298 75,6%	394 100,0%
<i>SO</i>		54 19,4%	48 17,2%	177 63,4%	279 100,0%	
<i>HO</i>		50 49,5%	16 15,8%	35 34,7%	101 100,0%	
<i>totaal</i>			503	1279	4993	6775

Tabel 2 : Partnerkeuze van Turkse vrouwelijke potentiële importeurs ouder dan 20 jaar naar generatie, huwelijksleeftijd en hoogst behaalde diploma

Generatie	Huwelijks- leeftijd	Diploma	Partnerkeuze		<i>totaal</i>	
			<i>plaatselijke bruidegom</i>	<i>import- bruidegom</i>		
<i>2^e generatie</i>	<i>-17</i>	<i>geen</i>	46 51,1%	44 48,9%	90 100,0%	
		<i>LO</i>	19 37,3%	32 62,7%	51 100,0%	
		<i>SO/HO</i>	31 50,0%	31 50,0%	62 100,0%	
	<i>18-21</i>	<i>geen</i>	84 42,9%	112 57,1%	196 100,0%	
		<i>LO</i>	30 43,5%	39 56,5%	69 100,0%	
		<i>SO/HO</i>	113 24,1%	355 75,9%	468 100,0%	
	<i>22+</i>	<i>geen</i>	26 34,7%	49 65,3%	75 100,0%	
		<i>LO</i>	10 35,7%	18 64,3%	28 100,0%	
		<i>SO/HO</i>	40 20,5%	155 79,5%	195 100,0%	
	<i>tussengen.</i>	<i>-17</i>	<i>geen</i>	105 33,0%	213 67,0%	318 100,0%
			<i>LO</i>	43 32,6%	89 67,4%	132 100,0%
			<i>SO/HO</i>	35 31,8%	75 68,2%	110 100,0%
<i>18-21</i>		<i>geen</i>	96 26,0%	273 74,0%	369 100,0%	
		<i>LO</i>	40 23,7%	129 76,3%	169 100,0%	
		<i>SO/HO</i>	95 22,2%	332 77,8%	427 100,0%	
<i>22+</i>		<i>geen</i>	30 23,4%	98 76,6%	128 100,0%	
		<i>LO</i>	10 18,9%	43 81,1%	53 100,0%	
		<i>SO/HO</i>	27 13,4%	175 86,6%	202 100,0%	

(vervolg op volgende bladzijde ...)

(... vervolg tabel 2)

Generatie	Huwelijks- leeftijd	Diploma	Partnerkeuze		totaal
			plaatselijke bruidegom	import- bruidegom	
1 ^e generatie	-17	geen	8 44,4%	10 55,6%	18 100,0%
		LO	7 58,3%	5 41,7%	12 100,0%
		SO/HO	1 50,0%	1 50,0%	2 100,0%
	18-21	geen	78 43,6%	101 56,4%	179 100,0%
		LO	37 40,2%	55 59,8%	92 100,0%
		SO/HO	16 42,1%	22 57,9%	38 100,0%
	22+	geen	86 50,6%	84 49,4%	170 100,0%
		LO	29 34,1%	56 65,9%	85 100,0%
		SO/HO	14 31,1%	31 68,9%	45 100,0%
totaal			1156	2627	3783

Tabel 3 : Partnerkeuze van Marokkaanse mannelijke potentiële importeurs ouder dan 24 jaar naar generatie, huwelijksleeftijd en hoogst behaalde diploma

Generatie	Huwelijks- leeftijd	Diploma	Partnerkeuze			totaal
			B/WE bruid	plaatselijke bruid	importbruid	
2 ^e generatie	-23	geen	11 15,9%	41 59,4%	17 24,6%	69 100,0%
		LO	7 38,9%	4 22,2%	7 38,9%	18 100,0%
		SO	27 27,0%	30 30,0%	43 43,0%	100 100,0%
		HO	4 40,0%	3 30,0%	3 30,0%	10 100,0%
		24-28	geen	20 20,6%	43 44,3%	34 35,1%
	24-28	LO	11 42,3%	7 26,9%	8 30,8%	26 100,0%
		SO	61 25,6%	63 26,5%	114 47,9%	238 100,0%
		HO	19 38,0%	10 20,0%	21 42,0%	50 100,0%

(vervolg op volgende bladzijde ...)

(... vervolg tabel 3)

Generatie	Huwelijks- leeftijd	Diploma	Partnerkeuze			totaal	
			B/WE bruid	plaatselijke bruid	importbruid		
2 ^e generatie	29+	geen	11 28,9%	15 39,5%	12 31,6%	38 100,0%	
		LO	4 80,0%	0 0,0%	1 20,0%	5 100,0%	
		SO	14 42,4%	8 24,2%	11 33,3%	33 100,0%	
		HO	2 33,3%	0 0,0%	4 66,7%	6 100,0%	
	tussengen.	-23	geen	24 6,9%	93 26,7%	231 66,4%	348 100,0%
			LO	7 8,1%	20 23,3%	59 68,6%	86 100,0%
			SO	44 14,3%	77 25,1%	186 60,6%	307 100,0%
			HO	0 0,0%	5 27,8%	13 72,2%	18 100,0%
		24-28	geen	29 11,0%	96 36,4%	139 52,7%	264 100,0%
			LO	5 9,3%	16 29,6%	33 61,1%	54 100,0%
			SO	84 17,9%	137 29,1%	249 53,0%	470 100,0%
			HO	17 23,0%	17 23,0%	40 54,1%	74 100,0%
29+		geen	13 13,7%	24 25,3%	58 61,1%	95 100,0%	
		LO	7 21,9%	6 18,8%	19 59,4%	32 100,0%	
		SO	36 26,1%	24 17,4%	78 56,5%	138 100,0%	
		HO	17 34,0%	13 26,0%	20 40,0%	50 100,0%	
1 ^e generatie	-23	geen	67 8,4%	192 24,1%	538 67,5%	797 100,0%	
		LO	16 14,4%	29 26,1%	66 59,5%	111 100,0%	
		SO	65 30,8%	59 28,0%	87 41,2%	211 100,0%	
		HO	27 77,1%	5 14,3%	3 8,6%	35 100,0%	

(vervolg op volgende bladzijde ...)

(... vervolg tabel 3)

Generatie	Huwelijks- leeftijd	Diploma	Partnerkeuze			totaal	
			B/WE bruid	plaatselijke bruid	importbruid		
1 ^e generatie	24-28	geen	188 13,0%	324 22,5%	930 64,5%	1442 100,0%	
		LO	39 17,8%	40 18,3%	140 63,9%	219 100,0%	
		SO	257 37,5%	137 20,0%	291 42,5%	685 100,0%	
		HO	226 65,5%	79 22,9%	40 11,6%	345 100,0%	
		geen	273 10,8%	466 18,4%	1792 70,8%	2531 100,0%	
		LO	32 12,0%	54 20,3%	180 67,7%	266 100,0%	
	29+	SO	179 29,5%	118 19,5%	309 51,0%	606 100,0%	
		HO	226 61,6%	70 19,1%	71 19,3%	367 100,0%	
		totaal		2069	2325	5847	10241

Tabel 4 : Partnerkeuze van Marokkaanse vrouwelijke potentiële importeurs ouder dan 20 jaar naar generatie, huwelijksleeftijd en hoogst behaalde diploma

Generatie	Huwelijks- leeftijd	Diploma	Partnerkeuze			totaal	
			B/WE bruidegom	plaatselijke bruidegom	import- bruidegom		
2 ^e generatie	-19	geen	20 6,5%	166 54,2%	120 39,2%	306 100,0%	
		LO	9 8,8%	37 36,3%	56 54,9%	102 100,0%	
		SO	17 6,8%	109 43,4%	125 49,8%	251 100,0%	
		HO	2 16,7%	5 41,7%	5 41,7%	12 100,0%	
		geen	23 9,1%	74 29,4%	155 61,5%	252 100,0%	
		LO	15 17,6%	33 38,8%	37 43,5%	85 100,0%	
	20-23	SO	80 14,4%	157 28,3%	317 57,2%	554 100,0%	
		HO	13 14,1%	35 38,0%	44 47,8%	92 100,0%	
		24+	geen	12 12,6%	26 27,4%	57 60,0%	95 100,0%
			LO	8 24,2%	7 21,2%	18 54,5%	33 100,0%
			SO	62 25,2%	56 22,8%	128 52,0%	246 100,0%
			HO	13 18,3%	21 29,6%	37 52,1%	71 100,0%

(vervolg op volgende bladzijde ...)

(... vervolg tabel 4)

Generatie	Huwelijks- leeftijd	Diploma	Partnerkeuze			totaal
			B/WE bruidegom	plaatselijke bruidegom	import- bruidegom	
tussengen.	-19	geen	37 4,6%	363 45,3%	401 50,1%	801 100,0%
		LO	6 3,3%	69 38,3%	105 58,3%	180 100,0%
		SO	9 3,8%	87 36,4%	143 59,8%	239 100,0%
		HO	0 0,0%	4 80,0%	1 20,0%	5 100,0%
	20-23	geen	26 7,5%	117 33,7%	204 58,8%	347 100,0%
		LO	7 9,6%	23 31,5%	43 58,9%	73 100,0%
		SO	41 12,1%	115 33,8%	184 54,1%	340 100,0%
		HO	5 16,1%	8 25,8%	18 58,1%	31 100,0%
	24+	geen	30 17,2%	40 23,0%	104 59,8%	174 100,0%
		LO	7 15,9%	12 27,3%	25 56,8%	44 100,0%
SO		39 14,4%	84 31,0%	148 54,6%	271 100,0%	
HO		15 21,4%	27 38,6%	28 40,0%	70 100,0%	
1' generatie	-19	geen	13 8,0%	84 51,9%	65 40,1%	162 100,0%
		LO	0 0,0%	11 57,9%	8 42,1%	19 100,0%
		SO	1 12,5%	4 50,0%	3 37,5%	8 100,0%
		HO	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
	20-23	geen	22 7,3%	136 45,2%	143 47,5%	301 100,0%
		LO	2 6,5%	16 51,6%	13 41,9%	31 100,0%
		SO	14 22,6%	24 38,7%	24 38,7%	62 100,0%
		HO	2 40,0%	3 60,0%	0 0,0%	5 100,0%
	24+	geen	89 15,2%	235 40,2%	261 44,6%	585 100,0%
		LO	12 19,4%	24 38,7%	26 41,9%	62 100,0%
SO		41 30,1%	51 37,5%	44 32,4%	136 100,0%	
HO		33 57,9%	21 36,8%	3 5,3%	57 100,0%	
totaal			725	2284	3093	6102

Bijlage 2 : Determinanten van de partnerkeuze : modelselecties¹⁹

Voor de zeven logitmodellen die in de tekst worden besproken gebruiken we dezelfde procedure voor de modelselectie. In een eerste fase bepalen we tot welke orde effecten noodzakelijk zijn om de geobserveerde gegevens adequaat te beschrijven. Hierna voeren we voor elk mogelijk effect een marginale en een partiële test uit om te bepalen of het getest effect in het model moet worden opgenomen. Indien deze twee testen tot een tegengestelde conclusie leiden, worden alternatieve geneste modellen gespecificeerd om uit te maken of het getest effect een statistisch significante bijdrage levert tot de kwaliteit van het model. Tenslotte bespreken we de model-fit en ev. statistisch significante residuen.

Omdat de populatieomvang niet uitzonderlijk hoog is, behouden we α op de gebruikelijk waarde van 0,05 en wordt gebruik gemaakt van het AIC-criterium om te bepalen welk model het meest spaarzaam is.

Logit-analyse 1 : geïmporteerde vs. plaatselijke partner

Turkse mannen

A. Test dat alle effecten van K^{de} orde simultaan gelijk zijn aan nul²⁰

K-FACTOR	D.F.	LR CHISQ	PROB.	PEARSON CHISQ	PROB.
1	8	5964.65	0.00000	7971.16	0.00000
2	23	1911.09	0.00000	2034.08	0.00000
3	28	44.18	0.02668	46.59	0.01512
4	12	12.76	0.38653	12.02	0.44379

Het 4^e-orde effect is niet noodzakelijk om de gegevens adequaat te beschrijven.

B. Partiële en marginale testen voor elk effect

EFFECT	D.F.	PARTIAL ASSOCIATION			MARGINAL ASSOCIATION			
		CHISQUARE	PROB	ITER	D.F.	CHISQUARE	PROB	ITER
p.	1	2350.19	0.0000					
d.	3	2915.42	0.0000					
h.	2	281.14	0.0000					
g.	2	417.92	0.0000					
pd.	3	16.02	0.0011	7	3	17.05	0.0007	2
ph.	2	7.35	0.0253	7	2	10.25	0.0059	2
pg.	2	8.47	0.0145	7	2	10.53	0.0052	2
dh.	6	100.90	0.0000	4	6	194.02	0.0000	2
dg.	6	684.19	0.0000	4	6	776.48	0.0000	2
hg.	4	905.54	0.0000	4	4	999.69	0.0000	2
pdh.	6	2.12	0.9083	3	6	4.14	0.6574	3
pdg.	6	11.26	0.0806	4	6	12.41	0.0535	4
phg.	4	8.39	0.0784	4	4	9.42	0.0514	4
dhg.	12	20.58	0.0569	7	12	20.32	0.0612	7

Alle effecten van 2^e orde dienen in het model opgenomen te worden. Het effect *pdh* levert geen significante bijdrage tot de kwaliteit van het model en over de effecten *pdg* en *phg* bestaat nog enige twijfel.

¹⁹ We zullen de variabelen in de gebruikelijke verkorte notatie aanduiden door enkel de eerste letter ervan weer te geven : *p* staat dan voor partnerkeuze, *g* voor generatie, *h* voor huwelijksleeftijd en *d* voor diploma.

²⁰ Omdat we deze test enkel als eerste indicatie gebruiken van welke effecten in het model dienen opgenomen te worden, hebben we de opgegeven probabiliteiten niet gecorrigeerd voor herhaaldelijk testen.

C. Alternatieve modellen en model-fit

getest effect	model	DF	L ²	prob	L ² ref-L ²	drempel	AIC
ref.	dhg,pd,ph,pg	28	36,64	0,1270	-	-	-19,36
pdg	dhg,pdg,ph	22	24,32	0,3309	12,32	12,592	-19,68
phg	dhg,phg,pd	24	26,74	0,3170	9,9	9,488	-21,26
pdg,phg	dhg,pdg,phg	18	14,88	0,6700	21,76	18,307	-21,12

Zoals kon worden verwacht uit het feit dat bij de partiële en de marginale testen de probabiliteiten van de nader onderzochte effecten dicht bij de grenswaarde liggen om van een significante bijdrage tot de kwaliteit van het model te kunnen spreken, geeft ook deze test geen duidelijk uitsluitel. Bovendien levert het opnemen van elk van die effecten afzonderlijk een aanvaardbare fit op tussen gegevens en model. Omdat de migrantengeneratie een kernvariabele is in het model, en omdat het inderdaad mogelijk lijkt dat het effect van zowel de huwelijksleeftijd als van het hoogst behaalde diploma variëren naargelang de migrantengeneratie, besluiten we beide interactie-effecten in de analyse op te nemen. Het aldus bekomen model {dhg,pdg,phg} levert een aanvaardbare fit (probabiliteit = 0,67) op tussen de geobserveerde gegevens en degene die a.d.h.v. het model worden verwacht. Dit model levert trouwens ook de (met een zeer klein verschil) op één na laagste waarde op voor AIC.

D. Residuelen²¹

Voor geen enkele cel is de gestandaardiseerde afwijking tussen de geobserveerde frequentie en degene die a.d.h.v. het model wordt verwacht statistisch significant op het 0,05-niveau.

Turkse vrouwen

A. Test dat alle effecten van K^{de} orde simultaan gelijk zijn aan nul

K-FACTOR	D.F.	LR CHISQ	PROB.	PEARSON CHISQ	PROB.
1	7	2315.01	0.00000	3232.89	0.00000
2	18	1085.45	0.00000	1175.49	0.00000
3	20	29.42	0.07988	29.51	0.07825
4	8	9.75	0.28291	9.73	0.28446

Het 4^e-orde effect is niet noodzakelijk om de gegevens adequaat te beschrijven.

B. Partiële en marginale testen voor elk effect

EFFECT	D.F.	PARTIAL ASSOCIATION			MARGINAL ASSOCIATION			ITER
		CHISQUARE	PROB	ITER	D.F.	CHISQUARE	PROB	
p.	1	587.35	0.0000					
d.	2	428.80	0.0000					
h.	2	639.32	0.0000					
g.	2	659.54	0.0000					
pd.	2	29.89	0.0000	7	2	56.65	0.0000	2
ph.	2	33.78	0.0000	6	2	20.68	0.0000	2
pg.	2	86.67	0.0000	6	2	72.90	0.0000	2
dh.	4	200.38	0.0000	5	4	161.49	0.0000	2
dg.	4	441.00	0.0000	5	4	401.44	0.0000	2
hg.	4	392.01	0.0000	5	4	312.59	0.0000	2
pdh.	4	8.67	0.0699	4	4	18.79	0.0009	4
pdg.	4	6.53	0.1630	5	4	7.89	0.0956	4
phg.	4	2.28	0.6848	5	4	6.04	0.1964	5
dhg.	8	7.84	0.4490	6	8	7.93	0.4399	6

²¹ Deze tabellen worden niet weergegeven.

Alle effecten van 2^e-orde leveren een significante bijdrage tot de kwaliteit van het model en moeten bijgevolg in het model worden opgenomen. Wat de interactie-effecten betreft, is het duidelijk dat de effecten *phg* en *pdg* niet dienen opgenomen te worden. Over het effect *pdh* bestaat nog enige twijfel.

C. Alternatieve modellen en model-fit

getest effect	model	DF	L ²	prob	L ² ref-L ²	drempel	AIC
ref.	dhg,pd,ph,pg	20	31,15	0,0532	-	-	-8,85
pdh	dhg,pdh,pg	16	19,30	0,2535	11,85	9,488	-12,70

Het effect *pdh* levert een significante verbetering op t.o.v. het referentiemodel en moet bijgevolg in het model worden opgenomen. Het bekomen model {dhg,pdh,pg} levert een lage, maar net aanvaardbare fit op tussen gegevens en model, en geeft tevens een lagere waarde op AIC dan het referentiemodel.

D. Residuelen

Voor geen enkele cel is de gestandaardiseerde afwijking tussen de geobserveerde frequentie en degene die a.d.h.v. het model wordt verwacht statistisch significant op het 0,05-niveau.

Marokkaanse mannen

A. Test dat alle effecten van K^{de} orde simultaan gelijk zijn aan nul

K-FACTOR	D.F.	LR CHISQ	PROB.	PEARSON CHISQ	PROB.
1	8	14536.65	0.00000	35543.98	0.00000
2	23	2405.46	0.00000	2691.66	0.00000
3	28	139.91	0.00000	140.29	0.00000
4	12	14.81	0.25200	13.76	0.31636

Het 4^e-orde effect is niet noodzakelijk om de gegevens adequaat te beschrijven.

B. Partiële en marginale testen voor elk effect

EFFECT	D.F.	PARTIAL ASSOCIATION			MARGINAL ASSOCIATION			ITER
		CHISQUARE	PROB	ITER	D.F.	CHISQUARE	PROB	
p.	1	1568.80	0.0000					
d.	3	6254.29	0.0000					
h.	2	511.25	0.0000					
g.	2	6202.32	0.0000					
pd.	3	81.92	0.0000	6	3	111.31	0.0000	2
ph.	2	31.06	0.0000	6	2	62.23	0.0000	2
pg.	2	37.81	0.0000	6	2	86.61	0.0000	2
dh.	6	208.54	0.0000	5	6	352.86	0.0000	2
dg.	6	720.59	0.0000	4	6	882.53	0.0000	2
hg.	4	950.36	0.0000	5	4	1114.09	0.0000	2
pdh.	6	3.91	0.6895	4	6	5.05	0.5372	4
pdg.	6	91.95	0.0000	4	6	97.59	0.0000	5
phg.	4	16.88	0.0020	4	4	15.87	0.0032	5
dhg.	12	22.45	0.0328	7	12	24.88	0.0154	7

Alle effecten van 2^e-orde dienen in het model opgenomen te worden. De 3^e-orde effecten *pdg* en *phg* leveren een significante bijdrage tot de kwaliteit van het model, terwijl dit niet het geval is voor het effect *pdh*.

C. Model-fit

<i>model</i>	<i>DF</i>	<i>L²</i>	<i>prob</i>
dhg,pdg,phg	18	18.71	0.4096

Het geselecteerde model {dhg,pdg,phg} levert een zeer aanvaardbare fit op tussen gegevens en model.

D. Residuelen

Voor geen enkele cel is de gestandaardiseerde afwijking tussen de geobserveerde frequentie en degene die a.d.h.v. het model wordt verwacht statistisch significant op het 0,05-niveau.

Marokkaanse vrouwen

A. Test dat alle effecten van K^{de} orde simultaan gelijk zijn aan nul

K-FACTOR	D.F.	LR CHISQ	PROB.	PEARSON CHISQ	PROB.
1	8	3752.82	0.00000	4749.19	0.00000
2	23	2080.02	0.00000	2209.62	0.00000
3	29	63.99	0.00019	60.19	0.00059
4	11	13.56	0.25836	13.01	0.29259

Het 4^e-orde effect is niet noodzakelijk om de gegevens adequaat te beschrijven.

B. Partiële en marginale testen voor elk effect

EFFECT	D.F.	PARTIAL ASSOCIATION			MARGINAL ASSOCIATION			ITER
		CHISQUARE	PROB	ITER	D.F.	CHISQUARE	PROB	
p.	1	122.18	0.0000					
d.	3	3164.63	0.0000					
h.	2	83.30	0.0000					
g.	2	382.70	0.0000					
pd.	3	14.67	0.0021	9	3	25.28	0.0000	2
ph.	2	62.04	0.0000	9	2	35.54	0.0000	2
pg.	2	62.45	0.0000	9	2	43.43	0.0000	2
dh.	6	527.34	0.0000	5	6	368.77	0.0000	2
dg.	6	818.31	0.0000	5	6	667.24	0.0000	2
hg.	4	955.85	0.0000	4	4	767.66	0.0000	2
pdh.	6	17.58	0.0074	4	6	9.14	0.1658	4
pdg.	6	9.64	0.1407	6	6	22.64	0.0009	5
phg.	4	13.47	0.0092	7	4	9.82	0.0435	6
dhg.	13	19.36	0.1124	10	13	18.33	0.1453	9

Alle 2^e-orde effecten dienen in het model te worden opgenomen. Bij de effecten van 3^e-orde kan enkel voor het effect *phg* met zekerheid worden gesteld dat het in het model dient opgenomen te worden. Over de effecten *pdh* en *pdg* kan hier geen uitsluitel worden gekregen.

C. Alternatieve modellen en model-fit

<i>getest effect</i>	<i>model</i>	<i>DF</i>	<i>L²</i>	<i>prob</i>	<i>L²ref-L²</i>	<i>drempel</i>	<i>AIC</i>
ref.	dhg,phg,pd	23	47.53	0.0019	-	-	1,53
pdh	dhg,phg,pdh	17	23.20	0.1429	24,33	12.592	-10,8
pdg	dhg,phg,pdg	17	31.14	0.0192	16,39	12.592	-2,86
pdh,pdg	dhg,phg,pdh,pdg	11	13.56	0.2584	33,97	21.026	-8,44

Beide effecten waarover nog twijfel bestond, leveren een significante bijdrage tot de kwaliteit van het model en dienen dus in het model opgenomen te worden. Het bekomen model {dhg,phg,pdh,pdg} levert een lage maar net aanvaardbare fit op tussen de geobserveerde gegevens en degene die a.d.h.v. het model worden verwacht.

D. Residuelen

Voor geen enkele cel is de gestandaardiseerde afwijking tussen de geobserveerde frequentie en degene die a.d.h.v. het model wordt verwacht statistisch significant op het 0,05-niveau.

Logit-analyse 2 : Belgische of West-Europese vs. plaatselijke partner

Turkse mannen

A. Test dat alle effecten van K^{de} orde simultaan gelijk zijn aan nul

K-FACTOR	D.F.	LR CHISQ	PROB.	PEARSON CHISQ	PROB.
1	8	1205.14	0.00000	1354.29	0.00000
2	23	765.68	0.00000	905.11	0.00000
3	29	34.71	0.21432	36.41	0.16198
4	11	5.54	0.90240	4.86	0.93793

Om tot een goed fittend model te komen volstaat hoogstwaarschijnlijk een model met enkel effecten van 2^e orde.

B. Partiële en marginale testen voor elk effect

EFFECT	D.F.	PARTIAL ASSOCIATION			MARGINAL ASSOCIATION			
		CHISQUARE	PROB	ITER	D.F.	CHISQUARE	PROB	ITER
p.	1	349.51	0.0000					
d.	3	527.52	0.0000					
h.	2	200.41	0.0000					
g.	2	127.70	0.0000					
pd.	3	57.55	0.0000	8	3	86.63	0.0000	2
ph.	2	206.00	0.0000	7	2	253.82	0.0000	2
pg.	2	5.02	0.0813	7	2	23.35	0.0000	2
dh.	6	37.44	0.0000	7	6	80.02	0.0000	2
dg.	6	148.35	0.0000	7	6	161.45	0.0000	2
hg.	4	182.29	0.0000	5	4	214.12	0.0000	2
pdh.	6	6.06	0.4169	5	6	7.47	0.2794	6
pdg.	6	5.49	0.4824	4	6	4.26	0.6416	6
phg.	4	3.31	0.5076	6	4	4.00	0.4057	6
dhg.	13	19.06	0.1213	6	13	18.77	0.1305	6

Geen enkel 3^e-orde effect m.b.t de onafhankelijke variabele dient te worden opgenomen. Bij de 2^e-orde effecten bestaat enkel twijfel over het effect van de generatie op de partnerkeuze.

C. Alternatieve modellen en model-fit

getest effect	model	DF	L ²	prob	L ² ref-L ²	drempel	AIC
ref.	dhg,pd,ph	29	26,50	0,5988	-	-	-31,5
pg	dhg,pd,ph,pg	27	21,46	0,7641	5,04	5,991	-32,54

Hoewel het effect *pg* op grond van louter statistische redenen uit het model kan worden geweerd, zullen we het omwille van het inhoudelijke belang ervan toch in het model opnemen. Het bekomen model {dhg,pd,ph,pg} levert een probabiliteit op die wijst op een lichte mate van overfitting, maar levert voor het AIC wel een lagere waarde op dan het referentiemodel.

D. Residuelen

Het in de vorige stap geselecteerde model levert een significante residueel (+3,1) op voor de combinatie eerste generatie, geen diploma, en op jonge leeftijd gehuwd met een Belgische of West-Europese vrouw. Er zitten m.a.w. (statistisch significant) meer individuen in deze categorie dan we op basis van het geselecteerde model verwachten. Zoals uit de bespreking van de parameters zal blijken, vormen de vijf individuen met deze combinatie van kenmerken inderdaad echte outliers. De betekenis van deze statistisch significante residueel is dat het model en de bekomen parameters geen goede verklaring geven voor de partnerkeuze van deze groep. Omdat het om een zeer beperkt aantal individuen gaat, zullen we er geen verdere aandacht aan besteden.

Marokkaanse mannen

A. Test dat alle effecten van K^{de} orde simultaan gelijk zijn aan nul

K-FACTOR	D.F.	LR CHISQ	PROB.	PEARSON CHISQ	PROB.
1	8	4878.77	0.00000	7330.27	0.00000
2	23	1308.85	0.00000	1401.99	0.00000
3	28	74.05	0.00000	70.71	0.00001
4	12	17.25	0.14034	13.97	0.30231

Het 4^e-orde effect is niet noodzakelijk om de gegevens adequaat te beschrijven.

B. Partiële en marginale testen voor elk effect

EFFECT	D.F.	PARTIAL ASSOCIATION			MARGINAL ASSOCIATION			
		CHISQUARE	PROB	ITER	D.F.	CHISQUARE	PROB	ITER
i.	1	14.92	0.0001					
d.	3	1538.70	0.0000					
h.	2	442.60	0.0000					
g.	2	2882.55	0.0000					
pd.	3	377.08	0.0000	5	3	389.04	0.0000	2
ph.	2	20.36	0.0000	5	2	64.83	0.0000	2
pg.	2	58.34	0.0000	5	2	63.04	0.0000	2
dh.	6	142.06	0.0000	4	6	234.72	0.0000	2
dg.	6	202.94	0.0000	5	6	255.81	0.0000	2
hg.	4	313.82	0.0000	6	4	399.22	0.0000	2
pdh.	6	3.15	0.7898	5	6	4.03	0.6720	5
pdg.	6	19.47	0.0034	5	6	17.97	0.0063	6
phg.	4	18.21	0.0011	4	4	23.31	0.0001	4
dhg.	12	30.31	0.0025	4	12	33.64	0.0008	5

Het effect *pdh* kan uit het model worden geweerd, terwijl alle overige effecten van 3^e-orde in het model moeten worden opgenomen.

C. Model-fit

model	DF	L ²	prob
dhg, pdg, phg	18	20.40	0.3106

Het model {dhg, pdg, phg} levert een goede fit op tussen gegevens en model.

D. Residuelen

Voor geen enkele cel is de gestandaardiseerde afwijking tussen de geobserveerde frequentie en degene die a.d.h.v. het model wordt verwacht statistisch significant op het 0,05-niveau.

Marokkaanse vrouwen

A. Test dat alle effecten van K^{de} orde simultaan gelijk zijn aan nul

K-FACTOR	D.F.	LR CHISQ	PROB.	PEARSON CHISQ	PROB.
1	8	2482.70	0.00000	4298.73	0.00000
2	23	1469.78	0.00000	1598.74	0.00000
3	29	50.63	0.00772	50.25	0.00849
4	11	11.28	0.42000	9.63	0.56395

Het 4^e-orde effect is niet noodzakelijk om de gegevens adequaat te beschrijven.

B. Partiële en marginale testen voor elk effect

EFFECT	D.F.	PARTIAL ASSOCIATION			MARGINAL ASSOCIATION			ITER
		CHISQUARE	PROB	ITER	D.F.	CHISQUARE	PROB	
p.	1	848.43	0.0000					
d.	3	1574.76	0.0000					
h.	2	4.05	0.1317					
g.	2	55.47	0.0000					
pd.	3	23.61	0.0000	11	3	81.72	0.0000	2
ph.	2	140.15	0.0000	11	2	205.47	0.0000	2
pg.	2	10.10	0.0064	10	2	28.28	0.0000	2
dh.	6	351.88	0.0000	6	6	290.23	0.0000	2
dg.	6	405.86	0.0000	6	6	297.06	0.0000	2
hg.	4	610.39	0.0000	6	4	508.81	0.0000	2
pdh.	6	5.08	0.5335	4	6	4.28	0.6389	5
pdg.	6	24.79	0.0004	5	6	13.59	0.0345	5
phg.	4	4.22	0.3773	7	4	2.94	0.5686	6
dhg.	13	19.18	0.1176	11	13	19.30	0.1142	10

Naast alle 2^e-orde effecten, moet enkel het 3^e-orde effect *pdg* in het model worden opgenomen.

C. Model-fit

model	DF	L ²	prob
dhg, pdg, ph	21	20.54	0.4874

D. Residuelen

Voor geen enkele cel is de gestandaardiseerde afwijking tussen de geobserveerde frequentie en degene die a.d.h.v. het model wordt verwacht statistisch significant op het 0,05-niveau.

Bijlage 3 : Determinanten van de partnerkeuze : logit-coëfficiënten en odds-ratio's

In deze bijlage geven we voor elk van de verrichte logitanalyses de logitcoëfficiënten en de hieruit berekende²² oddsratio's²³. In de linkerhelft van elke tabel staan de parameters m.b.t. tot de mannen en in de rechterhelft die m.b.t. tot de vrouwen. Op die manier kunnen de geslachtsverschillen makkelijk opgespoord worden. De referentiecategorie wordt steeds tussen haakjes weergegeven en heeft een waarde van één voor de oddsratio.

Met uitzondering van het effect *diploma*huwelijksleeftijd(*partnerkeuze)* zijn de oddsratio's van de interactie-effecten zo gestructureerd dat ze de oddsratio's weergeven per categorie van de eerst in het effect vermelde variabele (steeds generatie). Voor het effect *diploma*huwelijksleeftijd(*partnerkeuze)* zijn de oddsratio's gestructureerd als een gecombineerd effect.

De logitcoëfficiënten voor de interactie-effecten zijn ruwe logit-coëfficiënten. Deze komen niet overeen met de grafische voorstellingen die in de tekst staan, waar gecombineerde logitcoëfficiënten worden gehanteerd. Om deze laatste te berekenen uit de hier weergegeven parameters moet de som genomen worden van alle logit-coëfficiënten m.b.t. de categorieën van interesse.

Logit-analyse 2 : Belgische of West-Europese vs. plaatselijke partner

Turkse mannen

effect		logit	oddsratio
<i>intercept</i>	<i>Belg./W.-Eur.</i>	-0,646	0,275
<i>huwelijksleeftijd</i> (-19)		-1,432	1
	20-23	0,098	4,618
	24+	1,334	15,895
<i>diploma</i>	<i>(geen)</i>	-0,55	1
	LO	-0,448	1,107
	SO	0,024	1,775
	HO	0,974	4,591
<i>generatie</i>	<i>(2° generatie)</i>	0,202	1
	<i>tussengen.</i>	-0,158	0,698
	<i>1° generatie</i>	-0,044	0,782

²² Voor de berekening van de oddsratio's uit de logitcoëfficiënten verwijzen we naar Alba (1988).

²³ Hierop is één uitzondering : de waarde in de kolom met de vermelding 'oddsratio' voor het intercept is geen oddsratio, maar wel een odds. Het geeft de algemene kans weer om te behoren tot de categorie in de teller t.o.v. die in de noemer van de logit-vergelijking.

Marokkaanse mannen

effect		logit	oddsratio
<i>intercept</i>	<i>Belg./W.-Eur.</i>	-0,03	0,942
<i>huwelijksleeftijd</i> (-23)		-0,336	1
	24-28	-0,064	1,313
	29+	0,4	2,088
<i>diploma</i>	(geen)	-0,766	1
	LO	-0,022	2,104
	SO	0,162	2,529
	HO	0,626	4,023
<i>generatie</i>	(2 ^e generatie)	0,328	1
	tussengen.	-0,47	0,450
	1 ^e generatie	0,142	0,830
<i>generatie * huwelijksleeftijd</i>	2 ^e generatie (-23)	-0,042	1
	24-28	-0,094	1,246
	29+	0,136	2,494
	tussengeneratie (-23)	-0,024	1
24-28		-0,134	1,176
	29+	0,158	2,504
	1 ^e generatie (-23)	0,066	1
24-28		0,228	1,543
	29+	-0,294	1,456
	<i>generatie * diploma</i>	2 ^e generatie (geen)	-0,266
LO		0,61	5,053
SO		-0,272	2,514
HO		-0,072	4,884
<i>tussengeneratie</i>	(geen)	0,27	1
	LO	-0,152	1,380
	SO	0,126	2,190
	HO	-0,244	2,406
<i>1^e generatie</i>	(geen)	-0,004	1
	LO	-0,458	1,336
	SO	0,146	2,939
	HO	0,316	5,540

Marokkaanse vrouwen

effect		logit	oddsratio
<i>intercept</i>	<i>Belg./W.-Eur.</i>	-0,575	0,317
<i>huwelijksleeftijd</i> (-19)		-0,838	1
	20-23	0,092	2,535
	24+	0,746	4,874
<i>diploma</i>	(geen)	-0,322	1
	LO	-0,124	1,219
	SO	0,162	1,623
	HO	0,284	1,833
<i>generatie</i>	(2 ^e generatie)	0,172	1
	tussengen.	-0,184	0,700
	1 ^e generatie	0,012	0,852
<i>generatie * huwelijksleeftijd</i>	2 ^e generatie (-23)	-0,042	1
	24-28	-0,094	1,246
	29+	0,136	2,494
	tussengeneratie (-23)	-0,024	1
24-28		-0,134	1,176
	29+	0,158	2,504
	1 ^e generatie (-23)	0,066	1
24-28		0,228	1,543
	29+	-0,294	1,456
	<i>generatie * diploma</i>	2 ^e generatie (geen)	-0,02
LO		0,368	1,797
SO		0,044	1,730
HO		-0,392	1,264
<i>tussengeneratie</i>	(geen)	0,256	1
	LO	0,052	0,994
	SO	-0,156	1,075
	HO	-0,152	1,219
<i>1^e generatie</i>	(geen)	-0,236	1
	LO	-0,42	1,014
	SO	0,112	2,298
	HO	0,544	3,999

Logit-analyse 1 : geïmporteerde vs. plaatselijke partner

<i>Turkse mannen</i>				<i>Turkse vrouwen</i>			
effect		logit	oddsratio	effect		logit	oddsratio
<i>intercept</i>	<i>import</i>	0,595	3,287	<i>intercept</i>	<i>import</i>	0,325	1,916
<i>huwelijksleeftijd</i> (-19)		0,172	1	<i>huwelijksleeftijd</i> (-17)		-0,394	1
	20-23	-0,014	0,830		18-21	0,08	1,606
	24+	-0,158	0,719		22+	0,314	2,030
<i>diploma</i>	(<i>geen</i>)	-0,012	1	<i>diploma</i>	(<i>geen</i>)	-0,22	1
	LO	0,054	1,068		LO	0,004	1,251
	SO	0,258	1,310		SO/HO	0,216	1,547
	HO	-0,3	0,750				
<i>generatie</i>	(2 ^e <i>generatie</i>)	-0,172	1	<i>generatie</i>	(2 ^e <i>generatie</i>)	-0,056	1
	<i>tussengen.</i>	0,1	1,313		<i>tussengen.</i>	0,454	1,665
	1 ^e <i>generatie</i>	0,072	1,276		1 ^e <i>generatie</i>	-0,398	0,710
<i>generatie * huwelijksleeftijd</i>	2 ^e <i>generatie</i>						
	(-19)	0,042	1				
	20-23	0,06	0,845				
<i>tussengeneratie</i>	(-19)	-0,102	0,623				
	20-23	-0,002	1				
	24+	0,082	0,903				
1 ^e <i>generatie</i>	(-19)	-0,08	0,665				
	20-23	-0,04	1				
	24+	-0,142	0,750				
	24+	0,182	0,898				
				<i>diploma * huwelijksleeftijd</i>	(-17)	0,178	1
					18-21	0,026	1,380
					22+	-0,204	1,385
					LO	0,084	1,139
					18-21	-0,086	1,543
					22+	0,002	2,130
					SO/HO	-0,262	0,996
					18-21	0,06	2,208
					22+	0,202	3,216
<i>generatie * diploma</i>	2 ^e <i>generatie</i>						
	(<i>geen</i>)	-0,146	1				
	LO	-0,17	1,043				
	SO	0,174	1,804				
<i>tussengeneratie</i>	(<i>geen</i>)	0,142	1				
	LO	0,16	1				
	SO	0,038	0,946				
	HO	-0,056	1,055				
1 ^e <i>generatie</i>	(<i>geen</i>)	-0,142	0,554				
	LO	-0,014	1				
	SO	0,132	1,236				
	HO	-0,118	1,181				
	HO	0	0,760				

<i>Marokkaanse mannen</i>				<i>Marokkaanse vrouwen</i>				
<i>effect</i>		<i>logit</i>	<i>oddsratio</i>	<i>effect</i>		<i>logit</i>	<i>oddsratio</i>	
<i>intercept</i>	<i>import</i>	0,3	1,822	<i>intercept</i>	<i>import</i>	0,041	1,085	
<i>huwelijksleeftijd</i>	<i>(-23)</i>	-0,104	1	<i>huwelijksleeftijd</i>	<i>(-19)</i>	-0,26	1	
	<i>24-28</i>	-0,078	1,026		<i>20-23</i>	0,054	1,369	
	<i>29+</i>	0,182	1,331		<i>24+</i>	0,206	1,594	
<i>diploma</i>	<i>(geen)</i>	-0,124	1	<i>diploma</i>	<i>(geen)</i>	0,216	1	
	<i>LO</i>	0,236	1,433		<i>LO</i>	0,246	1,030	
	<i>SO</i>	0,102	1,254		<i>SO</i>	0,254	1,039	
	<i>HO</i>	-0,214	0,914		<i>HO</i>	-0,716	0,394	
<i>generatie</i>	<i>(2^e generatie)</i>	-0,288	1	<i>generatie</i>	<i>(2^e generatie)</i>	0,322	1	
	<i>tussengen.</i>	0,242	1,699		<i>tussengen.</i>	0,33	1,008	
	<i>1^e generatie</i>	0,046	1,397		<i>1^e generatie</i>	-0,652	0,378	
<i>generatie * huwelijksleeftijd</i>	<i>2^e generatie</i>			<i>generatie * huwelijksleeftijd</i>	<i>2^e generatie</i>			
	<i>(-23)</i>	-0,16	1		<i>(-19)</i>	-0,24	1	
	<i>24-28</i>	0,162	1,416		<i>20-23</i>	0,068	1,863	
<i>tussengeneratie</i>	<i>(-23)</i>	-0,002	1,559	<i>tussengeneratie</i>	<i>24+</i>	0,172	2,406	
	<i>24-28</i>	0,222	1		<i>(-19)</i>	0,044	1	
	<i>29+</i>	-0,186	0,682		<i>20-23</i>	-0,036	1,264	
<i>1^e generatie</i>	<i>(-23)</i>	-0,036	1,028	<i>1^e generatie</i>	<i>24+</i>	-0,008	1,513	
	<i>24-28</i>	-0,062	1		<i>(-19)</i>	0,196	1	
	<i>29+</i>	-0,024	1,119		<i>20-23</i>	-0,032	1,090	
		0,038	1,471	<i>24+</i>	-0,164	1,112		
				<i>diploma * huwelijksleeftijd</i>	<i>(geen)</i>			
					<i>(-19)</i>	-0,204	1	
					<i>20-23</i>	0,086	1,829	
					<i>24+</i>	0,118	2,199	
					<i>LO</i>	-19	0,166	1,492
					<i>20-23</i>	-0,234	1,369	
					<i>24+</i>	0,068	2,155	
					<i>SO</i>	-19	0,134	1,456
					<i>20-23</i>	-0,008	1,730	
				<i>24+</i>	-0,126	1,790		
				<i>HO</i>	-19	-0,096	0,439	
				<i>20-23</i>	0,156	0,773		
				<i>24+</i>	-0,06	0,725		
<i>generatie * diploma</i>	<i>2^e generatie</i>			<i>generatie * diploma</i>	<i>2^e generatie</i>			
	<i>(geen)</i>	-0,618	1		<i>(geen)</i>	-0,196	1	
	<i>LO</i>	-0,116	2,368		<i>LO</i>	-0,13	1,101	
	<i>SO</i>	0,102	2,575		<i>SO</i>	-0,098	1,146	
<i>tussengeneratie</i>	<i>(geen)</i>	0,632	3,190	<i>tussengeneratie</i>	<i>(geen)</i>	0,424	0,732	
	<i>LO</i>	0,004	1		<i>LO</i>	-0,112	1	
	<i>SO</i>	-0,1	1,292		<i>LO</i>	-0,1	1,043	
<i>1^e generatie</i>	<i>(geen)</i>	-0,094	1,137	<i>1^e generatie</i>	<i>(geen)</i>	-0,158	0,992	
	<i>LO</i>	0,19	1,101		<i>HO</i>	0,37	0,638	
	<i>SO</i>	0,614	1		<i>LO</i>	0,308	1	
	<i>HO</i>	0,216	0,963		<i>LO</i>	0,23	0,953	
		-0,008	0,673	<i>SO</i>	0,256	0,986		
		-0,822	0,217	<i>HO</i>	-0,794	0,131		

Bijlage 4 : Vergelijking van geïmporteerde met plaatselijke partners : tabellen

Tabel 1 : Diploma naar type partner en huwelijkperiode

a) Turken

huwelijkperiode	diploma	type partner (vrouw)	geïmporteerde bruid	plaatselijke bruid	plaatselijke bruid van de 1 ^e generatie	type partner (man)	geïmporteerde bruidegom	plaatselijke bruidegom	plaatselijke bruidegom van de 1 ^e generatie
69-73	geen	198	130	52	44	239	188		
		60,9%	64,4%	67,5%	38,3%	56,0%	56,0%		
	LO	102	45	20	42	127	108		
		31,4%	22,3%	26,0%	36,5%	29,7%	32,1%		
	SO	24	27	5	28	57	37		
	7,4%	13,4%	6,5%	24,3%	13,3%	11,0%			
	1	0	0	1	4	3			
	0,3%	0,0%	0,0%	0,9%	0,9%	0,9%			
	325	202	77	115	427	336			
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%			
74-78	geen	655	439	141	224	661	440		
		57,5%	54,5%	60,5%	43,4%	45,2%	47,9%		
	LO	377	203	68	164	429	295		
		33,1%	25,2%	29,2%	31,8%	29,3%	32,1%		
	SO	98	161	23	112	348	166		
	8,6%	20,0%	9,9%	21,7%	23,8%	18,1%			
	9	2	1	16	24	18			
	0,8%	0,2%	0,4%	3,1%	1,6%	2,0%			
	1139	805	233	516	1462	919			
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%			
79-83	geen	657	477	114	253	619	290		
		51,2%	44,2%	52,8%	40,2%	36,2%	41,2%		
	LO	457	243	66	174	435	220		
		35,6%	22,5%	30,6%	27,7%	25,5%	31,3%		
	SO	150	343	30	152	613	169		
	11,7%	31,8%	13,9%	24,2%	35,9%	24,0%			
	18	16	6	50	42	25			
	1,4%	1,5%	2,8%	7,9%	2,5%	3,6%			
	1282	1079	216	629	1709	704			
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%			
84-88	geen	739	570	65	401	642	191		
		48,8%	31,8%	48,1%	43,0%	27,9%	40,0%		
	LO	501	242	41	215	293	107		
		33,1%	13,5%	30,4%	23,0%	12,7%	22,4%		
	SO	252	959	27	255	1298	159		
	16,6%	53,5%	20,0%	27,3%	56,3%	33,3%			
	22	23	2	62	72	20			
	1,5%	1,3%	1,5%	6,6%	3,1%	4,2%			
	1514	1794	135	933	2305	477			
	100%	100,0%	100,0%	100%	100,0%	100,0%			

Tabel 2 : Tewelkstellingsstatus naar type partner en huwelijksperiode

a) Turken

huwelijksperiode	tewelkstellings- status	type partner (vrouw)	type partner (man)	plaatselijke bruid	plaatselijke bruidegom	plaatselijke bruid van de 1. generatie	plaatselijke bruidegom van de 1. generatie
69-73	<i>werkt niet</i>	270 83,1%	55 47,8%	160 79,2%	238 55,7%	61 79,2%	195 58,0%
	<i>werkt</i>	55 16,9%	60 52,2%	42 20,8%	189 44,3%	16 20,8%	141 42,0%
	<i>totaal</i>	325 100,0%	115 100,0%	202 100,0%	427 100,0%	77 100,0%	336 100,0%
74-78	<i>werkt niet</i>	976 85,6%	231 44,8%	648 80,5%	702 48,0%	194 83,3%	445 48,4%
	<i>werkt</i>	164 14,4%	285 55,2%	157 19,5%	761 52,0%	39 16,7%	474 51,6%
	<i>totaal</i>	1140 100,0%	516 100,0%	805 100,0%	1463 100,0%	233 100,0%	919 100,0%
79-83	<i>werkt niet</i>	1144 89,2%	172 27,3%	801 74,2%	755 44,2%	171 79,2%	369 52,3%
	<i>werkt</i>	138 10,8%	457 72,7%	278 25,8%	955 55,8%	45 20,8%	336 47,7%
	<i>totaal</i>	1282 100,0%	629 100,0%	1079 100,0%	1710 100,0%	216 100,0%	705 100,0%
84-88	<i>werkt niet</i>	1389 91,7%	259 27,8%	1368 76,1%	849 36,8%	113 83,7%	219 45,7%
	<i>werkt</i>	125 8,3%	672 72,2%	429 23,9%	1458 63,2%	22 16,3%	260 54,3%
	<i>totaal</i>	1514 100%	931 100%	1797 100,0%	2307 100,0%	135 100,0%	479 100,0%

Tabel 3 : Reden van niet werken naar type partner en huwelijksperiode (enkel vrouwen)²⁴

huwelijksperiode	reden van niet werken	type partner (Turken)		type partner (Marokkanen)		plaatselijke bruid van de 1 ^e generatie
		geïmporteerde bruid	plaatselijke bruid	geïmporteerde bruid	plaatselijke bruid	
69-73	werkzoekend	46	40	77	61	23
		17,2%	25,6%	9,7%	17,4%	18,9%
	niet werkzoekend	189	84	652	236	71
		70,8%	58,8%	82,1%	67,2%	58,2%
andere		32	32	65	54	28
		12,0%	20,5%	8,2%	15,4%	23,0%
totaal		267	156	794	351	122
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
74-78	werkzoekend	122	216	117	210	79
		12,7%	34,0%	9,3%	24,4%	28,4%
	niet werkzoekend	779	339	1094	535	156
		81,3%	53,4%	86,6%	62,1%	56,1%
andere		57	80	52	117	43
		5,9%	12,7%	4,1%	13,6%	15,5%
totaal		958	635	1263	862	278
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
79-83	werkzoekend	96	452	98	376	108
		8,6%	58,3%	8,9%	38,8%	40,3%
	niet werkzoekend	993	246	971	503	126
		88,7%	31,7%	88,1%	52,0%	47,0%
andere		31	77	33	89	34
		2,7%	9,9%	3,0%	9,2%	12,7%
totaal		1120	775	1102	968	268
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
84-88	werkzoekend	136	952	108	728	116
		10,0%	71,7%	12,0%	38,6%	38,8%
	niet werkzoekend	1188	281	772	963	150
		87,1%	21,2%	85,7%	51,1%	50,2%
andere		40	94	21	193	33
		3,0%	7,1%	2,3%	10,2%	11,0%
totaal		1364	1327	901	1884	299
		100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

²⁴ De categorie 'niet werkzoekend' omvat alle vrouwen die opgaven dat ze nooit gewerkt hebben en niet op zoek zijn naar werk (huishoudster). In de categorie 'andere' zitten de vrouwen die nog onderwijst volgen, gepensioneerd zijn of aan een handicap lijden die het buitenshuis werken belemmert.

Tabel 6 : Gezinsamenstelling naar type partner en huwelijkperiode²⁵

a) Turken

huwelijkperiode	huwelijksteeltijd	type partner (vrouw)	type partner (man)	plaatselijk koppel	plaatselijke bruid van de 1 generatie	plaatselijk koppel	plaatselijke bruidsgom van de 1 generatie
69-73	nucleair gezin	307 94,8%	109 94,8%	66 88,0%	27 84,4%	66 88,0%	45 88,2%
	inwonend bij ouders	7 2,2%	0 0,0%	2 2,7%	1 3,1%	2 2,7%	2 3,9%
	uitgebreid gezin	10 3,1%	6 5,2%	7 9,3%	4 12,5%	7 9,3%	4 7,8%
	totaal	324 100,0%	115 100,0%	75 100,0%	32 100,0%	75 100,0%	51 100,0%
74-78	nucleair gezin	1067 94,0%	501 97,1%	250 95,8%	80 95,2%	250 95,8%	168 96,0%
	inwonend bij ouders	22 1,9%	1 0,2%	1 0,4%	0 0,0%	1 0,4%	0 0,0%
	uitgebreid gezin	46 4,1%	14 2,7%	10 3,8%	4 4,8%	10 3,8%	7 4,0%
	totaal	1135 100,0%	516 100,0%	261 100,0%	84 100,0%	261 100,0%	175 100,0%
79-83	nucleair gezin	1141 89,3%	603 96,0%	309 88,3%	72 87,8%	309 88,3%	146 94,2%
	inwonend bij ouders	74 5,8%	2 0,3%	23 6,6%	4 4,9%	23 6,6%	3 1,9%
	uitgebreid gezin	63 4,9%	23 3,7%	18 5,1%	6 7,3%	18 5,1%	6 3,9%
	totaal	1278 100,0%	628 100,0%	350 100,0%	82 100,0%	350 100,0%	155 100,0%
84-88	nucleair gezin	1157 75,7%	895 95,7%	434 83,5%	68 90,7%	434 83,5%	130 92,9%
	inwonend bij ouders	306 20,2%	10 1,1%	64 12,3%	2 2,7%	64 12,3%	5 3,6%
	uitgebreid gezin	65 4,3%	30 3,2%	22 4,2%	5 6,7%	22 4,2%	5 3,6%
	totaal	1528 100,0%	935 100,0%	520 100,0%	75 100,0%	520 100,0%	140 100,0%

²⁵ We onderscheiden drie modaliteiten van de gezinsamenstelling : nucleair gezin (beide echtgenoten met ev. hun kinderen in een zelfstandig gezin), inwonend bij de ouders (beide echtgenoten met ev. hun kinderen wonen in hetzelfde gezin als de ouders van één van de echtgenoten, met ev. nog andere (gehuwde) kinderen van de ouders (met ev. hun kinderen)), en het uitgebreid gezin (beide echtgenoten met ev. hun kinderen wonen samen met één van de ouders, of met een verwant of een niet-verwant). De laatste categorie is een twijfelcategorie omdat we niet weten wie bij wie inwoont.

b) Marokkanen

huwelijkperiode	huwelijkleeftijd	type partner (vrouw)	type partner (man)	plaatselijke bruid van de I ^e generatie	plaatselijke bruidegom van de I ^e generatie
		geïmporteerde bruid	geïmporteerde bruidegom	koppel	koppel
69-73	nucleair gezin	889 96,6%	130 94,9%	85 92,4%	244 94,9%
	inwonend bij ouders	6 0,7%	0 0,0%	1 1,1%	2 0,8%
	uitgebreid gezin	25 2,7%	7 5,1%	6 6,5%	11 4,7%
	totaal	920 100,0%	137 100,0%	92 100,0%	257 100,0%
74-78	nucleair gezin	1384 96,2%	505 97,3%	151 92,6%	430 95,3%
	inwonend bij ouders	5 0,3%	0 0,0%	1 0,6%	2 0,4%
	uitgebreid gezin	49 3,4%	14 2,7%	11 6,7%	19 4,2%
	totaal	1438 100,0%	519 100,0%	163 100,0%	451 100,0%
79-83	nucleair gezin	1179 95,8%	475 96,0%	155 98,7%	559 96,0%
	inwonend bij ouders	17 1,4%	3 0,6%	0 0,0%	6 1,0%
	uitgebreid gezin	35 2,8%	17 3,4%	2 1,3%	17 2,9%
	totaal	1231 100,0%	495 100,0%	157 100,0%	582 100,0%
84-88	nucleair gezin	916 92,2%	937 97,0%	172 95,0%	977 95,1%
	inwonend bij ouders	43 4,3%	6 0,6%	4 2,2%	24 2,3%
	uitgebreid gezin	34 3,4%	23 2,4%	5 2,8%	26 2,5%
	totaal	993 100,0%	966 100,0%	181 100,0%	1027 100,0%